

Spatial analysis of indicators affecting the development of tourism in rural areas (Study case: Gilan province)

Abstract

The present study was carried out with the aim of analyzing the indicators affecting the development of tourism in the rural areas of Gilan province. This research was done in terms of methodology, descriptive and exploratory, and in terms of data collection, it was done in a documentary and survey way. To achieve the goal, by data mining of regional documents related to the research topic in the province, 268 subcategories were extracted in the form of eight explanatory categories effective on the development of rural tourism in the region. According to the content of the questions, a group of 35 people composed of experts from seven organizations in Gilan province was considered to answer the questionnaire. In order to determine the effective indicators in the development of rural tourism in the province, the results of the final weights of the categories obtained from the average methods of fuzzy, critical, savia, kilos and entropy hierarchical analysis showed that the categories of economy and agricultural products, cultural and natural capabilities respectively have the largest share in this respect. assigned to themselves In order to measure and stratify the cities of the province in terms of rural tourism development, five multi-indicator decision making models such as Fuzzy TOPSIS, Fuzzy Vicor, Fuzzy Electr, Fuzzy Vaspas, and Fuzzy Aras were used. After extracting the initial coefficients and ranks from each technique, they were determined based on the matrix of aggregation methods of the coefficients and ranks of the cities. The results of this section, along with spatial analysis with the help of geographic information system, showed that Rasht and Lahijan are among the best regions of the province in terms of rural tourism development, while Shaft, Masal and Fuman were recognized as three cities with an unfavorable situation.

Keywords: Rural tourism, effective indicators, spatial decision support systems, rural areas, Gilan

تحلیل فضایی شاخص‌های موثر بر توسعه گردشگری در مناطق روستایی

(مورد مطالعه: استان گیلان)

چکیده

مطالعه حاضر با هدف تحلیل شاخص‌های موثر بر توسعه گردشگری در مناطق روستایی استان گیلان انجام شده است. این تحقیق از نظر روش‌شناسی، توصیفی و اکتشافی و از حیث گردآوری داده‌ها، به طریقه اسنادی و پیمایشی صورت پذیرفت. برای دستیابی به هدف، با داده‌کاوی اسناد منطقه‌ای مرتبط با موضوع تحقیق در استان، تعداد ۲۶۸ زیرمقوله در قالب هشت مقوله تبیین‌کننده موثر بر توسعه گردشگری روستایی منطقه استخراج شدند. به اقتضای محتوای سوالات، یک مجموعه ۳۵ نفره مرکب از کارشناسان هفت سازمان استان گیلان جهت پاسخ‌گویی به پرسشنامه مدنظر قرار گرفت. برای تعیین شاخص‌های موثر در توسعه گردشگری روستایی استان، نتایج اوزان نهایی مقوله‌ها حاصل از میانگین روش‌های تحلیل سلسله‌مراتبی فازی، کریتیک، ساویا، کیلوس و آنتروپی نشان داد که مقوله‌های اقتصاد و تولیدات کشاورزی، توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی به ترتیب بیشترین سهم را از این لحاظ به خود اختصاص دادند. به منظور سنجش و سطح‌بندی شهرستان‌های استان از نظر توسعه گردشگری روستایی، از پنج مدل تصمیم‌گیری چندشاخصه نظیر تاپسیس فازی، ویکور فازی، الکر فازی، واسپاس فازی، و آراس فازی استفاده شد. پس از استخراج ضرایب و رتبه‌های اولیه از هر تکنیک، براساس ماتریس روش‌های تجمع ضرایب و رتبه‌های شهرستان‌ها مشخص شدند. نتایج این بخش به همراه تحلیل فضایی با کمک سیستم اطلاعات جغرافیایی نشان داد که رشت و لاهیجان در بین بهترین مناطق استان از نظر توسعه گردشگری روستایی قرار دارند، در حالی که شفت، ماسال و فومن به عنوان سه شهرستان با وضعیت نامطلوب شناخته شدند.

کلیدواژه‌ها: گردشگری روستایی، سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری فضایی، مناطق روستایی، گیلان

در قرن بیست و یکم گردشگری، به مثابه یکی از نیروهای شکل دهنده جهان امروز به ابزاری اصلی به منظور کیفیت بالای زندگی تبدیل شده است (Lee et al., 2021; Jin et al., 2019)، که دسترسی مناسب تر به اهداف توسعه پایدار را ممکن ساخته است (Grilli et al., 2021; Haibo et al., 2020). این بخش، با درآمد نزدیک به سه تریلیون دلار و سهم مستقیم سفر و جهان گردی در تولید ناخالص داخلی و نیز تشکیل یک‌دهم از اشتغال مردم دنیا تا پایان سال ۲۰۱۹، اهمیت فزاینده خود را در ابعاد مختلف توسعه پایدار ثابت کرده است (Roxas et al., 2021; Streimikiene et al., 2020). با استمرار این جریان و رشد فعالیت‌های توریستی، سطحی از رقابت بین مکان‌ها فعال شده که مسافرت بدون محدودیت و باب انتظار گردشگران (Comerio et al., 2020; Romão et al., 2017)، همبستگی و پویایی اجتماعی، تقویت هویت فرهنگی (Zhang & Smith, 2019)، حفظ و بهره‌برداری معقول از محیط‌زیست (Chiodo et al., 2019) و شکوفایی اقتصادی و توزیع متوازن ثروت در سراسر سرزمین را به ارمغان می‌آورد (Bianchi et al., 2021). در مناطق روستایی، انگیزه اصلی اهتمام به گردشگری، تلاش برای بازآفرینی و تجدید حیات اقتصادی و اجتماعی این جوامع است (Liu et al., 2020). به عبارتی، گردشگری روستایی فرصت متنوع‌سازی زندگی مردم را از طریق جبران مهاجرت‌ها و کاستی‌های نظام اشتغال در بخش کشاورزی رهگیری می‌کند (Helgadóttir & Dashper, 2021). این نوع توریسم، شکل مهمی از گردشگری پایدار را توصیف نموده که اثرات مثبتی بر محیط وارد کرده و سرمایه‌گذاری بهینه در دارایی‌ها را به منصف ظهور رسانیده و سطح تاب‌آوری و رفاه اجتماع محلی را نیز بهبود می‌بخشد (An & Alarcón, 2020; Martínez et al., 2019). از این نظر، کاتالیستی درمان‌کننده برای علاج فقر و مشکلات و احیای نواحی روستایی^۳ قلمداد می‌گردد (Huyan et al., 2018). گردشگری علاوه بر حمایت جامعه محلی در برابر نفوذ فراگیر جهانی شدن، به بهزیستی ساکنان محلی از طریق توسعه زیرساخت‌ها (شبکه‌های حمل و نقل، آب، برق و ارتباطات و ابرساخت‌ها) ساختار حقوقی و نهادی سلامت، ایمنی، امنیت، حقوق مدنی، نگهداری محیطی، میراث و فرهنگ کمک می‌کند که نیازهای اساسی را برای نه تنها لذت بردن گردشگران بلکه همچنین محلی‌ها تضمین می‌نماید (Nematpour et al., 2021).

بررسی وضعیت تقاضای گردشگری ایران نشان می‌دهد که این کشور به رغم شایستگی فراوان و برخورداری از دارایی‌ها و امکانات توریستی و موقعیت جغرافیایی ویژه در منطقه خاورمیانه و جهان (Korani & Shafiei, 2021)، سهم آن از تعداد مسافران ورودی و درآمدهای ارزی وابسته ناچیز است (Ghahramanifard et al., 2021; Pratt & Alizadeh, 2018). در این میان، آمار بالای خروج جهانگردان ایرانی از کشور، تعادل بین درآمدهای حاصل آمده و هزینه کرد توریسم بین‌المللی را به سود گردشگران خروجی برهم زده است (Saeedi & Hanzaee, 2018). به علاوه، بیشترین میزان بازدید و

۱. پیش‌اعلام پاندمی کرونا در مارس ۲۰۲۰ از سوی سازمان جهانی بهداشت

سفر گردشگران بومی از شهرهای بزرگ و توریستی انجام گرفته و سایر مقاصد گردشگری همچون روستاها، تنها در تعطیلات مناسبی و فصلی و در صورت وجود مطلوبیت زیست‌اقليمی بازديد می‌شوند (Seyfi & Hall, 2018).

این مطلب سبب شده تا مناطق، محورها و مقاصد گردشگری بر مبنای تعاریف مفهومی و عملیاتی، توسعه نیابند و نیز فعالیت‌ها و تأسیسات مربوط به آنها، صورت‌الگومدار و نظام‌مندی از توسعه به خود نگیرند (Borumand et al., 2018). از مصادیق بارز گزاره مورد اشاره، عدم موفقیت کشور در فعال‌سازی بخش گردشگری روستایی، به رغم وجود میراث و میراث طبیعی و فرهنگی غنی است (Pazhuhan & Shiri, 2020). این در حالی بوده که دولت ایران با هدف کاهش فقر، افزایش جذابیت‌های نواحی روستایی و فرصت‌های اشتغال، معکوس کردن مهاجرت‌ها، بهبود کیفیت زندگی ساکنان و بازساخت مناطق روستایی، تا کنون در مرحله طراحی و انتخاب سیاست‌ها و برنامه‌های منطقه‌ای مناسب برای توسعه گردشگری روستایی است (Torabi et al., 2021). تبعاً انجام برنامه‌ریزی شایسته برای توسعه بخش گردشگری روستایی، مستلزم بررسی وضعیت موجود و برقراری سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری فضایی^۵ بر بستر تحلیل سیاست‌های منطقه‌ای است (Puška et al., 2020; Lazoglou & Angelides, 2020). خواستگاه ادبیات و توسعه مضامین علمی و عملیاتی گردشگری، بیشتر از جنبه اقتصادی و اجتماعی قابل بحث است که پیشران‌های کارکردی خود را در دل طراحان و مفسران ملل توسعه‌یافته می‌بیند. از این گذار، از گردشگری روستایی به‌عنوان شاهراه کلیدی دنیای آتی در بهره‌برداری محیطی و آینده‌پژوهی سرزمینی و محلی یاد می‌شود (Doulabi et al., 2021).

گیلان، از قلمروهای ژئوآکونومیک و ژئواستراتژیک در کشور است که دارای توان‌مندی‌های محیطی و انسانی، نگاه حاکمیتی، اهتمام دولت و سرمایه‌گذاری وسیع صورت گرفته در ابعاد مختلف جهت افزایش و بهبود خدمات و زیرساخت‌های عمومی می‌باشد. گردشگری از حوزه‌های اقتصادی تحول‌آفرین در ایجاد اشتغال و درآمد بوده که در استان به عنوان پیشرانی در جهت توسعه سایر بخش‌ها می‌باشد. این صنعت در استان با توجه به متوسط تعداد گردشگران خارجی وارد شده به کشور در طی اواسط دهه گذشته، سهمی معادل ۳۰۲۶۶۸ نفر یا ۶/۰۸ درصد از متوسط کشوری در آن بازه زمانی را جذب نمود. همچنین، این استان از نظر متوسط تعداد مسافرت‌های داخلی با اقامت شبانه در فصول دارای روزهای با شرایط آسایش اقلیمی در کشور به ویژه در فصل بهار از ابتدای دهه گذشته تا پیش از شیوع کرونا و ویروس^۷، سهمی برابر ۲۰۸۲۷۲۰۲ مورد سفر یا ۲۴/۶۸ درصد از متوسط کشوری شاخص نامبرده را به خود اختصاص داده است (Development and Foresight Research Center, 2020). دور از انتظار نیست که در نواحی روستایی استان گیلان، شاخص‌های یاد شده میزانی پایین‌تر از این مقادیر را نشان دهند. و به این سبب، بخش گردشگری روستایی با مشکلات مختلفی همچون عدم توجه به ظرفیت‌ها و نیازهای محلی، ضعف زیرساخت‌ها و خدمات گردشگری روستاها، نادیده گرفتن منابع طبیعی و میراث فرهنگی، عدم توجه به توسعه مشاغل مرتبط با گردشگری روستایی، ضعف در معرفی روستاهای استان به عنوان مقصد گردشگری، بازاریابی نامناسب محصولات و صنایع دستی محلی و بازماندن از جریان‌های رقابتی با سایر نقاط گردشگری کشور مواجه است. اهتمام به مسایل فضایی در امر سیاست‌گذاری، به پیش‌بینی رفتار فضایی سیاست‌ها و نیز طراحی سیاست‌های هدفمند فضایی برای دریافت نتایج کارآمدتر کمک می‌کند (Geoghegan & Gray, 2019). این استان با

4. Spatial Decision Support System (SDSS)

5. Coronavirus

توجه به تعداد بسیار زیاد نواحی روستایی دارای قابلیت در زمینه گردشگری و اکوتوریستی می‌تواند به عنوان الگوی غالب فضایی، گردشگری روستایی باشد. برای دستیابی به توسعه گردشگری روستایی، اتخاذ شاخص‌های مناسب و هدفمند ضروری است (Ariyani & Fauzi, 2023). در این راستا، شاخص‌سازی تکنیک مهمی در فرآیند طراحی و تحلیل شاخص‌های موثر بر توسعه گردشگری روستایی به حساب می‌آید (Lee, 2023). شاخص‌ها، برای سنجش پدیده‌های چندبعدی و ارایه معیارهای مختصر از مسایل پیچیده در فرآیند تصمیم‌گیری استفاده می‌شوند. به بیان دیگر، شاخص‌ها چندین متغیر را در یک شاخص واحد ترکیب می‌کنند و نیز به برنامه‌ریزان این امکان را می‌دهند تا عملکرد شاخص‌ها را ارزیابی و بهبود بخشند (Trogu & Campagna, 2018). در دانش جغرافیا، شاخص‌های فضایی به شناسایی تفاوت‌های مکانی و تعیین مناطق مناسب برای توسعه فعالیت‌ها کمک می‌کند (Ruda, 2016). همچنین، در مدیریت بهینه و توسعه نواحی روستایی موثر هستند (Kulczyk & Woźniak, 2022). مضاف بر این، مسیر علمی شکوفایی روستاها، توزیع برابر امکانات و دستیابی به توسعه پایدار روستایی براساس گردشگری را برای نظام برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری ترسیم می‌نماید (Zou et al., 2023). از این نظر، هدف مطالعه حاضر که نوآوری پژوهش قلمداد شده، بر بنیان تحلیل شاخص‌های موثر بر توسعه گردشگری روستایی استان گیلان استوار است. برای دستیابی به این هدف، سوالات تحقیق به شرح ذیل مطرح است؛ اول، آن که شاخص‌های موثر بر توسعه گردشگری روستایی در استان کدامند و دوم، این که با توجه به شاخص‌های موجود، وضعیت توسعه گردشگری روستایی استان چگونه است؟

مروری بر ادبیات موضوع

پیش همه‌جانبه‌نگر نقش مهمی در توسعه گردشگری روستایی دارند (Liu et al., 2023). به صورتی که با سازمان‌دهی سیاست‌های گردشگری، ارزش‌گذاری اقتصادی سیاست‌ها (Kang et al., 2022)، ارایه استراتژی‌های هدفمند جهت توسعه مقاصد و زیرساخت‌های گردشگری (Shen et al., 2023) و شناخت پویایی‌ها و روابط فضایی سیستم گردشگری با دیگر بخش‌ها، فرآیند توسعه گردشگری در جوامع روستایی تسریع می‌شود (Müller, 2019). توسعه گردشگری روستایی که از دهه ۱۹۹۰ توجه فزاینده‌ای را به خود جلب کرده، تا کنون مراحل مختلفی را پشت سر گذاشته است که فاز فعلی با چند گزاره در مورد جایگاه آن در فضا، فرآیندهای توسعه و نحوه اجرای آن و نقشی که در بازساخت نواحی روستایی ایفا می‌کند، مشخص می‌گردد (Hall et al., 2017). این نوع توسعه، اهداف راهبردی متنوعی را در اجرای توسعه مدنظر قرار می‌دهد که از اساسی‌ترین آنها می‌توان به تولید اشتغال، بسط فضای حمایتی، بازارگرایی و رقابت، پاسخ مطلوب به تقاضا، ارتقای سرمایه و سلامت اجتماعی، احترام به محیط‌زیست، بهبود کیفیت زندگی و در نهایت زمینه‌سازی برای مهاجرت معکوس و توسعه پایدار روستایی اشاره نمود (Widawski et al., 2023). به طور خاص، گردشگری روستایی به همراه بوم‌گردی، در بند نهم از هشتمین هدف مندرج در اهداف توسعه پایدار^۱ دستور کار ۲۰۳۰، به عنوان دو جایگزین هماهنگ با توسعه پایدار معرفی شدند که بر طراحی و اجرای سیاست‌های ترویج گردشگری پایدار برای ایجاد اشتغال و درآمدزایی، ترویج میراث فرهنگی و محصولات محلی و افزایش سطح رفاه اجتماعی تاکید دارند (Mileti et al.,

(2022) در این میان، نظام برنامه‌ریزی فضایی نقش مهم تصمیم‌گیری برای هماهنگی اهداف توسعه گردشگری روستایی در فرآیندهای مختلف سازمان‌دهی، هدایت، اجرا و نظارت بر کیفیت اجرای آن سیاست‌ها را ایفا می‌کند (Couto et al., 2021).

در شرایطی که تصمیم‌گیری با اهداف متعدد و متضادی از نظر سیاست‌گذاری فضایی روبرو شود، ابزار تحلیلی نظیر سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری فضایی بر پایه قابلیت‌ها و برون‌دادهای خود، به ایجاد درکی عمیق نسبت به مسایل فضایی نیمه‌ساختاریافته و یا بدون ساختار و عرضه بینش‌های بهبود وضعیت کمک می‌نماید (Beard et al., 2018; Ferretti & Montibeller, 2016). همچنین، در ارتقای کارایی سیستم‌های منطقه‌ای، اثربخشی نظام برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری فضایی و نیل به اهداف توسعه پایدار مفید هستند (Musikhin & Karpik, 2023). این سیستم‌ها، محیط‌ها و سامانه‌های نرم‌افزاری یکپارچه و تعاملی مبتنی بر کامپیوتر را شامل می‌شوند که با ترکیب سیستم اطلاعات جغرافیایی^۱، فنون تصمیم‌گیری و الگوریتم‌های بهینه‌سازی، به نهادهای برنامه‌ریزی و مدیریتی اجازه می‌دهند تا از معیارهای فضایی مختلف، داده‌های مکانی، جداول ویژگی و کاوش گزینه‌های ممکن به منظور گزینش‌های سیاستی و فضایی خود استفاده کنند (Reynolds et al., 2014). به این صورت که از سیستم اطلاعات جغرافیایی برای ذخیره، پردازش و تحلیل داده‌های مکانی (Maurer et al., 2021; Goodman et al., 2017) و از روش‌های تصمیم‌گیری چندشاخصه^۲، که مدل‌های ساختاریافته در تحلیل مسایل پیچیده و چندگانه برنامه‌ریزی فضایی به حساب می‌آیند (Malczewski & Rinner, 2015)، برای انتخاب بهترین گزینه، راه‌حل یا تصمیم از بین موارد موجود، براساس معیارهای متنوع و متناقض در شرایط عدم قطعیت استفاده می‌کند (Thakkar, 2021).

بنابراین، مطالعه حاضر به دنبال عرضه بینش‌های کاربردی و ارزشمند و نیز پر کردن شکاف علمی نسبت به موضوع تحقیق که با هدف نهایی تحلیل نقش و سهم توسعه گردشگری روستایی در مناطق روستایی استان گیلان انجام شد.

جدول ۱. پیشینه پژوهش.

مطالعه	یافته‌ها
Liu et al., 2023	این تحقیق به بررسی مزایای گردشگری برای توسعه جوامع روستایی براساس نظرات کارشناسان پرداخت. نتایج نشان داد که گردشگری روستایی از نظر ابعاد توسعه پایدار و توسعه گردشگری در احیای جوامع غیرشهری نقش محوری داشته است.
Cheraghi et al., 2022	این پژوهش به بررسی چالش‌های توسعه گردشگری روستاهای مرزی منطقه آزاد ارس بر مبنای نظرات خبرگان روستایی و فعالان گردشگری پرداخت. نتایج نشان داد که روستاهای دارای جاذبه‌های گردشگری منطقه در صورت بهبود عواملی نظیر سیاست‌گذاری، زیرساخت‌ها، سرمایه‌گذاری و شبکه اطلاع‌رسانی، مشارکت مردم و سازمان‌های گردشگری، امنیت و نیز حمایت مالی از فعالیت‌های گردشگری، تهیه برنامه‌های منطقه‌ای و جلوگیری از تخریب محیط، مسیر توسعه را خواهند پیمود.
Roumiani et al., 2021	این مطالعه به بررسی توسعه پایدار گردشگری روستایی در شرق استان مازندران با رویکرد برنامه‌ریزی فضایی پرداخت. نتایج نشان داد که برنامه‌ریزی فضایی با توجه به عوامل و عناصر مهم خود نظیر تنوع جاذبه‌های طبیعی، کیفیت

7. Geographic Information System (GIS)

8. Multi Criteria Decision Making (MCDM)

جاذبه‌ها، موقعیت استقرار جاذبه‌ها، مشارکت مردم محلی، آموزش، عرضه خدمات اقامتی و پذیرایی، توزیع امکانات عمومی، اطلاع‌رسانی، تبلیغات، سرمایه‌گذاری، اشتغال و درآمدزایی بر فرآیند توسعه پایدار مقاصد گردشگری در مناطق روستایی استان اثر گذاشته است.

این پژوهش به بررسی رویکردهای توسعه پایدار گردشگری در مناطق روستایی شهرستان خرم‌آباد با تکیه بر نظرات کارشناسان و شناسایی منابع طبیعی، تاریخی و فرهنگی موجود در روستاها پرداخت. نتایج نشان داد که به ترتیب رویکردهای استفاده از امکانات بالقوه سنتی روستاها، برنامه‌های آموزشی، مشارکت مردم محلی، مدیریت و برنامه‌ریزی، قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری، حمایت از صنایع دستی و توجه به تبلیغات می‌تواند در توسعه گردشگری روستایی این شهرستان موثر واقع شود.

Movahedi et al.,
2021

این پژوهش به تحلیل و تبیین پایداری توسعه گردشگری در مناطق روستایی (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان دماوند) می‌پردازد. تایج نشان از آن دارد که توسعه گردشگری روستایی در ناحیه مورد مطالعه در سطح پایداری ضعیف قرار دارد که البته در بین روستاهای نمونه، از لحاظ وضعیت پایداری گردشگری، تفاوت معنادار آماری دیده می‌شود. همچنین نتایج بیانگر آن است که بین میزان پایداری گردشگری روستاها با معیارهای فاصله از کلان‌شهر تهران، میزان جمعیت و تعداد گردشگران، رابطه مستقیم معنادار آماری وجود دارد.

Akbarian Ronizi et al., 2015

این پژوهش به تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت گردشگری روستایی، مطالعه موردی: (روستای موئیل شهرستان مشگین‌شهر) می‌پردازد. همچنین نتایج بررسی نشان می‌دهند دو عامل کالبدی و نهادی در وضعیت نامطلوبی قرار دارند و نیازمند توجه و رسیدگی هستند و دو عامل طبیعی و فرهنگی در این روستا، مطلوبیت زیادی برای جذب گردشگر و موفقیت توسعه گردشگری روستایی دارند.

Heidari
& Sarban., 2018
Bakhtar

این تحقیق به بررسی سیاست‌های منطقه‌ای مؤثر بر جریان توسعه گردشگری با در نظر گرفتن استراتژی توسعه غربی چین پرداخت. نتایج نشان داد که سیاست‌های منطقه‌ای در مقایسه با سیاست‌های تخصصی گردشگری، تأثیر پیچیده‌تری بر توسعه گردشگری دارند. استراتژی توسعه غربی چین، به عنوان یک سیاست عمومی و جامع، در بلندمدت با بهبود زیرساخت‌ها و رقابت‌پذیری شرکت‌های گردشگری از طریق کاهش مالیات، نقش ترویجی پایدار و مثبت توسعه گردشگری را ایفا می‌کند.

Deng et al., 2019

این مطالعه به بررسی عوامل راهبردی مدیریت گردشگری روستایی در استان کرمانشاه براساس نظرات کارشناسان و مدیران سازمان میراث فرهنگی و گردشگری پرداخت. نتایج نشان داد که استفاده از برنامه‌های آموزشی، بازاریابی و فروش محصولات و توسعه و تجهیز زیرساخت‌ها و تسهیلات گردشگری، مناسب‌ترین راهبردهای مدیریت گردشگری روستایی تلقی شدند. همچنین برای بهبود وضع موجود، راهکارهای تدوین برنامه‌های استفاده از جاذبه‌های گردشگری و ایجاد نهادهای گردشگری پیشنهاد شد.

Rezaei & Jalilian,
2019

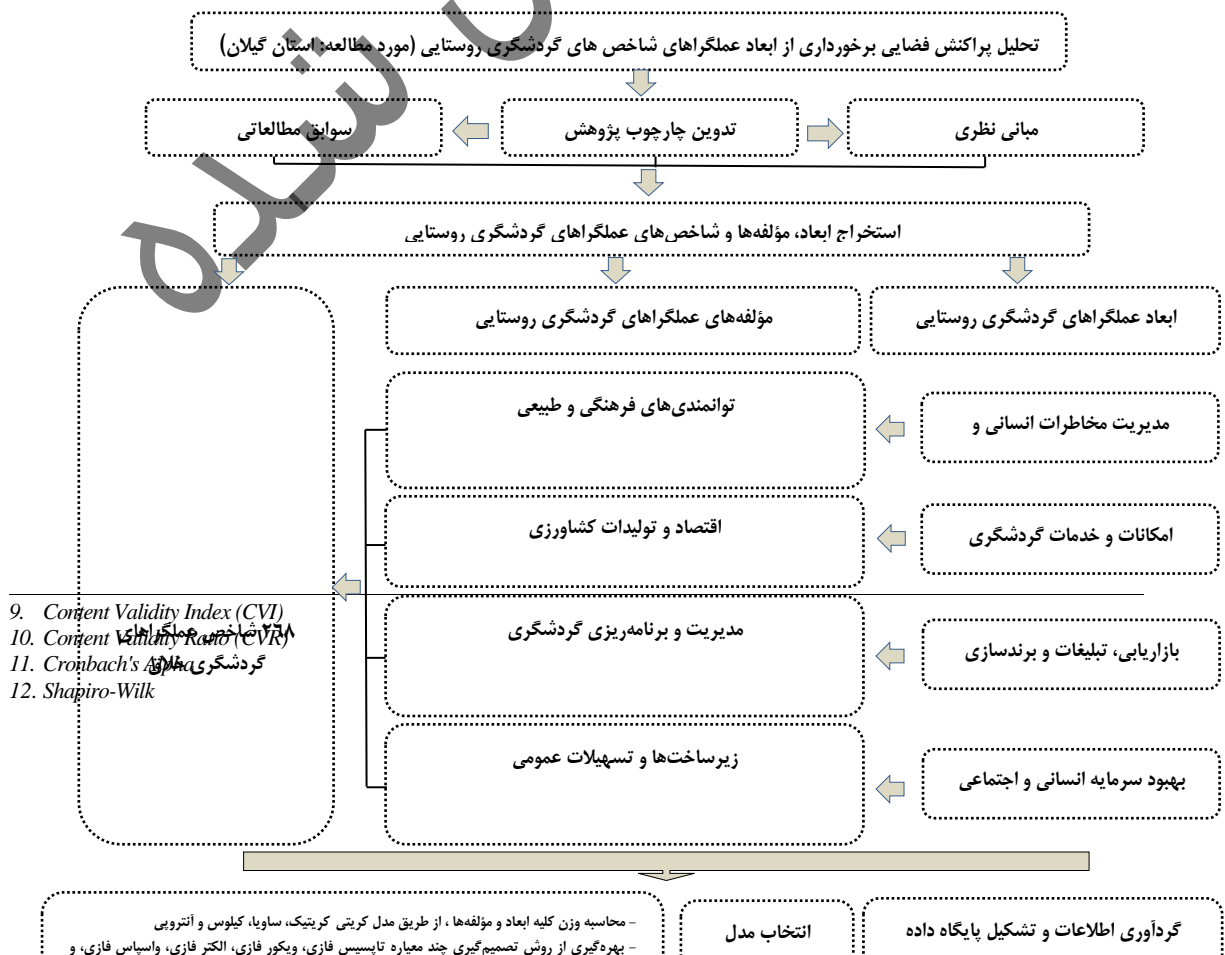
منبع: بررسی‌های ادبیات موضوع، ۱۴۰۲

روش‌شناسی

رویکرد حاکم بر تحقیق، از حیث هدف‌گذاری در حوزه مطالعات کاربردی، از نظر روش‌شناسی و امکان کنترل متغیرها در مجموعه مقالات توصیفی و نیز به لحاظ طریقه گردآوری داده‌ها و قابلیت تعمیم یافته‌ها به طور اسنادی و پیمایشی انجام شده است. برای دستیابی به هدف و پاسخ‌گویی به سوالات پژوهش، از طریق شناسایی پژوهش‌های پیشین مرتبط با موضوع تحقیق در استان گیلان ۲۶۸ زیرمقاله در هشت مقوله تبیین‌کننده مؤثر و دخیل در امر توسعه گردشگری روستایی استان (جدول شماره ۲) استخراج و عمل پیاده‌سازی زیرمقاله‌ها در قالب سوالات پرسشنامه با مقیاس پنج‌طیفی لیکرت بسیار زیاد

(۵) تا بسیار کم (۱) انجام شد. جهت بررسی روایی ظاهری، پرسشنامه قبل از توزیع در اختیار خبرگان دانشگاهی جدا از اشکالات ویرایشی، نمایشی، نگارشی و غیره مورد بازبینی قرار گرفت. روایی محتوایی در چارچوب تکنیک دلفی و با تکمیل فرم‌های شاخص روایی محتوا^{۳۱} و نیز تعیین ضریب نسبی روایی محتوا^{۳۲} از طریق نظرات پانزده نفر از جامعه علمی و نهادی شامل سه تن از اعضای هیئت علمی، پنج نفر از دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی در گروه جغرافیای دانشگاه گیلان و هفت نفر از آزمودنی‌ها به منظور افزودن و یا تعدیل پرسش‌ها انجام شد. فرم شاخص روایی محتوا نشان داد که همه سوالات مربوط به زیرمقوله‌ها، سادگی، صراحت بیان و ارتباط با موضوعات را منعکس نمودند. مقدار این ضریب برای تمامی سوالات بالاتر از ۰/۷۶ تعیین گردید. نظر به این که ضریب نسبی روایی محتوا در کلیه پرسش‌ها میزانی بیشتر از ۰/۶۲ را نشان داد، هیچ یک از سوالات حذف نشد.

بنابراین در این پژوهش برای تکمیل پرسشنامه، یک مجموعه ۳۵ نفره مرکب از کارشناسان خبره در ادارات استان گیلان را تشکیل داد. نحوه توزیع افراد در این مجموعه به تناسب ادارات استانی مورد هدف، به این صورت است که به اقتضای محتوای سوالات پرسشنامه، سهم هر یک از هفت نهاد یعنی استانداری گیلان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان، سازمان جهاد کشاورزی استان، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی گردشگری استان و نیز اداره کل حفاظت محیط‌زیست استان، پنج نفر کارشناس تعیین شد. جهت تعیین پایایی ابزار پرسشنامه، از ضریب آلفای کرونباخ^{۳۳} استفاده به عمل آمد. این آماره به نسبت همه مقوله‌ها مقداری برابر با ۰/۹۸ را نشان داد که گویای تناسب سازگاری درونی و پایایی ابزار سنجش است. همچنین، از طریق آزمون ناپارامتریک شاپیرو ویلک^{۳۴}، نرمال بودن توزیع داده‌های مقوله‌ها با سطح اطمینان ۹۵ درصد بررسی شد. شکل شماره ۱، مدل فرآیندی انجام پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱. فرآیند پژوهش

مقاله‌های پژوهش

در این مطالعه، هشت مقاله شناسایی شده برای تعیین وضعیت توسعه گردشگری روستایی استان گیلان براساس شاخص‌های موثر، به همراه دلایل انتخاب این مقاله‌ها در زیر آمده است:

مقاله اول، توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی^{۱۳} از عوامل اساسی جذب گردشگران به نواحی روستایی می‌باشد. در استان گیلان، میراث فرهنگی غنی و متنوعی وجود دارد که از جمله آن می‌توان به آداب و رسوم محلی، صنایع و هنرهای دستی، بازارهای سنتی، بناها و محوطه‌های تاریخی و فرهنگی، موزه‌ها و موسیقی و رقص‌های محلی اشاره نمود. در واقع، میراث فرهنگی موجود می‌تواند به مثابه محورهای اصلی جذب گردشگر در مناطق روستایی استان عمل کند. همچنین، مناظر و سرمایه‌های طبیعی در استان نظیر رودخانه‌های پرآب سفیدرود، قزل اوزون و گوهر رود جنگل‌های وسیع شمالی و شرقی، تنوع اقلیمی، تالاب‌های عظیم دارای زیستگاه‌های جانوری و غیره می‌توانند برای توسعه گردشگری در مناطق روستایی استان مورد توجه قرار گیرند و آن مناطق را به محیطی جذاب تبدیل کنند که تجربه و لذت آرامش و حس خوب را به گردشگران هدیه می‌دهند تا از این طریق سبب تقویت اقتصاد منطقه و بهبود کیفیت زندگی و شرایط اجتماعی و فرهنگی محلی شوند. از این رو، توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی، به عنوان یک سیاست فضایی موثر می‌توانند بر توسعه گردشگری روستایی استان کمک شایانی نمایند. این مقوله به منظور توصیف موضوع پژوهش، از سی زیرمقاله تشکیل گردید.

مقاله دوم، اقتصاد و تولیدات کشاورزی^{۱۴} نقش مهمی در توسعه گردشگری روستایی دارد. استان گیلان از قطب‌های کشاورزی ایران، می‌تواند از این بخش برای ترویج اقتصاد روستایی و استفاده از جذابیت‌ها و مزیت‌های گردشگری در سطح محلی استفاده کند. مناظر زیبا و طبیعت جذابی که از مزارع و تولیدات کشاورزی ناشی می‌شود، گردشگران را به سمت خود

13. Cultural & Natural Capabilities (CNC)

14. Agricultural Economy & Production (AEP)

جلب می‌کند. مضاف بر این، تجربه زندگی روستایی و ارتباط با مردمان محلی که با هدف تولید محصولات کشاورزی مشغول به کار هستند، تجربه مهمی را پیش روی گردشگران قرار می‌دهد. با افزایش گردشگران و درآمد، سطح زندگی کشاورزان و اهالی روستاها بهبود می‌یابد. ترویج فرصت‌های اشتغال در بخش گردشگری روستایی نظیر اقامتگاه‌های بوم‌گردی، رستوران‌های محلی و فروش محصولات کشاورزی محلی، می‌تواند ناشی از توجه گردشگران به اقتصاد کشاورزی و عامل تنوع اقتصاد محلی، افزایش درآمد مردم منطقه و بهبود زیرساخت‌های عمومی باشد. در مجموع، ارتباط بین اقتصاد و تولیدات کشاورزی با توسعه گردشگری روستایی، می‌تواند به عنوان یک چرخه متقابل، اهمیت فراوان خود را در توسعه پایدار این صنعت ارزشمند ثابت نماید. این مقوله جهت تبیین موضوع، از بیست و پنج زیرمقوله تشکیل گردید.

مقوله سوم، مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری^{۲۲} به بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی و فرهنگی، حفظ یکپارچگی مناظر روستایی و بهبود تجارب بازدیدکنندگان کمک می‌کند. استان گیلان با تکیه بر کنشگران جوامع محلی خود می‌تواند به برنامه‌ریزی دقیق در بخش گردشگری پرداخته و جاذبه‌ها و دارایی‌های منحصر به فرد مناطق روستایی را شناسایی کرده و از آنها به طرز مناسبی استفاده نماید. افزون بر این، برنامه‌ریزی راهبردی روند ایجاد زیرساخت‌های توریستی نظیر اقامت‌گاه‌ها، رستوران‌ها، شبکه‌های ارتباطی و اماکن تفریحی را تسهیل کند که جهت اسکان مسافران و افزایش رضایت ضروری است. همچنین، شیوه‌های مدیریتی کارآمد، توزیع عادلانه مزایای گردشگری را تضمین کرده و مشارکت و توانمندسازی آحاد جامعه را بهبود می‌بخشد و به کاهش اثرات نامطلوب بر محیط‌ها و فرهنگ‌های محلی می‌انجامد. مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری، به مثابه یک کاتالیست برای توسعه روستایی، حفظ میراث فرهنگی و طبیعی و بهبود کیفیت زندگی روستاییان عمل می‌کند. این مقوله در جهت بررسی موضوع پژوهش، از هفده زیرمقوله تشکیل گردید.

مقوله چهارم، زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی^{۲۴} با فراهم‌سازی امکان دسترسی بهتر و پاسخ به تقاضاهای بازدیدکنندگان، می‌تواند در توجه و جذب گردشگران به مقاصد روستایی نقش اساسی دارد. استان گیلان با توجه به امور عمرانی، بهبود شبکه‌های ارتباطی، تقویت بافت کالبدی، گسترش فناوری ارتباطات، تجهیز تأسیسات اجتماعی و بهبود وضعیت محیطی و بهداشتی روستاها می‌تواند در حصول اطمینان مسافران از آسایش و امنیت خود در طول اقامت در نواحی روستایی و نیز امکان ایجاد تجربه جذاب و به یادماندنی سهم بسزایی داشته باشد. این امر اقامت طولانی‌تر آنان را موجب شده که به نوبه خود مزایای اقتصادی بیشتری را به سمت جوامع محلی روانه می‌سازد. سرمایه‌گذاری در ابعاد مختلف زیرساخت‌ها و امکانات می‌تواند به حفاظت و صیانت از منابع طبیعی و فرهنگی نواحی روستایی کمک کند. با ترویج شیوه‌های گردشگری پایدار و نظارت بر محیط، مقاصد روستایی قادر به تجلی جذابیت‌های خود برای مسافران و نگه‌داشت دارایی‌ها برای آیندگان خواهند شد. این مقوله جهت توصیف موضوع، از پنجاه و سه زیرمقوله تشکیل گردید.

مقوله پنجم، امکانات و خدمات گردشگری^{۲۵} از عوامل کلیدی در توسعه گردشگری روستایی قلمداد می‌شود که شامل مسیرها و وسایل دسترسی به مقاصد توریستی و اماکن تفریحی و تسهیلات مسافرتی، اقامتی و پذیرایی است. استان گیلان با برخورداری از سرمایه‌های طبیعی و فرهنگی فراوان، در صورت سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری می‌تواند

15. Tourism Management & Planning (TMP)

16. Public Infrastructure & Facilities (PIF)

17. Tourism Facilities & Services (TFS)

اشتغالزایی مستقیم ساکنان در بخش های صنایع دستی، مهمان نوازی و حمل و نقل را افزایش دهد و با متنوع سازی اقتصاد محلی نسبت به کاهش وابستگی به صنایع سنتی اقدام نماید. همچنین، با بهبود کیفیت و محتوای خدمات و شناسایی سلاقی و تنظیم خدمات بر پایه خواسته های گردشگران، به جذب هدفمند آنان در مقاصد روستایی اهتمام ورزد. این مقوله برای بررسی موضوع پژوهش، از پنجاه و شش زیرمقوله تشکیل شد.

مقوله هشتم، بازاریابی، تبلیغات و برندسازی^{۲۶} است که از اجزای جدایی ناپذیر توسعه گردشگری در نواحی روستایی به شمار می آید. در استان گیلان این نیروی محرکه توسعه روستایی قادر است تا دارایی های منحصر به فرد روستاها را شناسایی و به نمایش گذارد، گردشگران را جذب نماید، تصویر مثبتی از مقاصد ایجاد کند و به افزایش مزایای اقتصادی و اجتماعی، همراه با حفظ میراث طبیعی و فرهنگی منجر شود. بخش بازاریابی می تواند بخش های مختلف بازار را فعال سازد. سیستم تبلیغات نیز با برقراری ارتباط بین حجم انبوه مخاطبان از طریق رسانه های دیداری و شنیداری، پلتفرم های فضای مجازی و نمایشگاه های تجاری گردشگری، پیام های خود را به آنان منتقل می کند. همچنین برندسازی به مقصدهای روستایی، هویت و شهرت متمایزی بخشیده، موجب انتقال و ارتقای ماهیت و ارزش های آن می شود و درک مثبتی را در بین گردشگران شکل می دهد که سبب اعتماد، پیگیری، وفاداری و اعتبار آنان به ایده ها، کالاها، محصولات و تجارب یا مکان ها می شود. این مقوله به منظور تبیین موضوع مورد مطالعه، از بیست و یک زیرمقوله تشکیل گردید.

مقوله نهم، بهبود سرمایه انسانی و اجتماعی^{۲۷}، از دلایل رشد اقتصادی و رفاه اجتماعی در جوامع روستایی تلقی می شود. استان گیلان با تکیه بر سرمایه انسانی خود که شامل دانش، مهارت ها و توانایی های افراد است، در عرضه خدمات و تجارب با کیفیت به گردشگران می تواند نقشی مهم ایفا کند. همچنین با سرمایه گذاری در برنامه های آموزشی مورد نیاز بخش گردشگری می تواند ساکنان محلی را به تخصص لازم برای تعامل موثر با بازدید کنندگان، اداره شرکت های گردشگری و مهمان نوازی و نیز نمایش میراث فرهنگی مجهز نماید. مضاف بر این، با حمایت از نوآوری موجب سازگاری با تقاضاهای در حال تغییر بازار شود و در نتیجه رقابت پذیری مقاصد گردشگری روستایی را ارتقا بخشد. سرمایه اجتماعی که با شبکه ها، روابط، همبستگی، نهادسازی و مشارکت اجتماعی تعیین می شود، می تواند نقشی مهم در توسعه گردشگری روستایی ایفا کند. استان گیلان با بهبود سرمایه اجتماعی از طریق شبکه های اجتماعی، می تواند به همکاری موثر ذینفعان سازمان های اجتماعی با ساکنان برای ترویج ایده های نوآورانه در گردشگری کمک نموده و با ایجاد اعتماد و اقدام جمعی به مقابله با موانع توسعه زیرساختی، بازاریابی و حفاظت از میراث طبیعی و اصالت فرهنگی بپردازد. این مقوله، به منظور توصیف موضوع تحقیق، از سی و دو زیرمقوله تشکیل شد.

مقوله هشتم، مدیریت مخاطرات انسانی و محیطی^{۲۸} با توجه به ایجاد تعادل ظریف بین رشد اقتصادی، حفاظت از محیط زیست و فرهنگ بومی و توانمندسازی جوامع محلی، اهمیت فزاینده خود در توسعه گردشگری روستایی را ثابت کرده است. استان گیلان با ایجاد ایمنی برای بازدید کنندگان و افراد محلی می تواند رفاه همه طرف های درگیر در بخش گردشگری را بهبود بخشد، به آفرینش تجارب لذت بخش بپردازد و روابط مثبت بین گردشگران و جامعه را تقویت کند.

18. Marketing, Advertising & Branding (MAB)

19. Human & Social Capital Improvement (HSCI)

20. Human & Environmental Risk Management (HERM)

همچنین، با اجرای سیاست‌های کنترل و یا کاهش تخریب محیط‌زیست، آشفستگی در بوم‌سازگان‌های محلی و فشار بر منابع طبیعی، نواحی روستایی قادر به حفظ یکپارچگی اکولوژیکی و جذابیت‌های خود برای نسل‌های آینده خواهند شد. سیاست‌های مدیریت مخاطرات به کاهش تضادهای میان توسعه گردشگری و زندگی محلی کمک می‌کند، نواحی روستایی را در برابر آسیب‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی، انعطاف‌پذیر می‌سازد و هویت فرهنگی خود را حفظ نمایند. از سوی دیگر، مدیریت مخاطرات در این مناطق نه تنها به رعایت استانداردهای نظارتی موثر بر استفاده از منابع فرهنگی و طبیعی کمک نموده، بلکه مقاصد روستایی را به عنوان گزینه‌های جذاب پیش‌روی گردشگران قرار می‌دهد. کاهش مخاطرات، ارتقای بهداشت و امنیت فضاها و بهبود کیفیت خدمات روستایی، جذب گردشگر و رشد اقتصاد محلی را تسریع می‌بخشد. این مقوله، جهت تبیین موضوع از سی‌وچهار زیرمقوله تشکیل شد.

یافته‌ها

توزیع ویژگی‌های فردی پاسخگویان نشان داد، فراوانی گروه‌های سنی کارشناسان در چهار دسته قابل تعریف بوده که به ازای دسته پایین‌تر از ۳۰ سال حدود ۲ نفر یا ۵/۷ درصد، در دسته بین ۳۱ تا ۴۰ سال تعداد ۱۷ نفر یا ۴۸/۶ درصد، برای دسته ۴۱ تا ۵۰ سال حدود ۱۳ نفر یا ۳۷/۱ درصد و به نسبت دسته ۵۱ سال به بالا نیز حدود ۳ نفر یا ۸/۶ درصد اختصاص یافت. در ادامه براساس فراوانی جنسیت از کل پاسخ‌دهندگان تعداد ۱۹ نفر یا ۵۴/۳ درصد مرد و حدود ۱۶ نفر یا ۴۵/۷ درصد زن بودند. افزون بر این، از نظر سطح تحصیلات تعداد ۱۱ نفر یا ۳۱/۴ درصد از پرسش‌شوندگان دارای مدرک کارشناسی، ۱۸ نفر یا ۵۱/۴ درصد دارای کارشناسی‌ارشد و تعداد ۶ نفر یا ۱۷/۲ درصد دارای مدرک دکتری هستند. از نظر سمت پاسخگویان، ۱۱ نفر یا ۳۱/۴ درصد با عنوان مدیر و تعداد ۲۴ نفر یا ۶۸/۶ درصد با عنوان کارشناس مشغول به فعالیت بودند. برای توصیف مقوله‌های تحقیق، آماره میانگین به نسبت هر یک از مقوله‌ها استخراج شد. با دسته‌بندی مقادیر این آماره، مقوله‌های پژوهش در دو طبقه با ارزش‌های بالا و پایین قرار گرفتند. به این شکل که در طبقه با مقادیر بالای میانگین به ترتیب توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی، مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری، امکانات و خدمات توریستی و توسعه سرمایه انسانی و اجتماعی، مقادیر بین ۲/۹۰ تا ۲/۸۰ را سهم شدند. همچنین در طبقه مقادیر پایین میانگین، با رعایت ترتیب زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی، اقتصاد و تولیدات کشاورزی، بازاریابی، تبلیغات و برندسازی و مدیریت مخاطرات انسانی و محیطی، امتیازات بین ۲/۷۹ تا ۲/۵۵ را به خود اختصاص دادند. با توجه به آن که آماره میانگین مقوله‌ها، بر پایه نظرات کارشناسان از مقدار متوسط طیف لیکرت، یعنی سه پایین‌تر بوده، لذا وضعیت کلی مقوله‌ها برای شهرستان‌های استان گیلان ضعیف ارزیابی شد. البته نظر به اطلاعات توصیفی فوق، استان می‌تواند بر استفاده از دارایی‌های فرهنگی و طبیعی، مدیریت موثر منطقه‌ای و عوامل محوری مرتبط با گردشگری تمرکز نماید تا رقابت‌پذیری و توسعه خود را بهبود بخشد. در واقع، جهت‌گیری راهبردی باید به سمت تقویت نقاط قوت و استفاده از فرصت‌های موجود در قابلیت‌های فرهنگی و طبیعی، حکمرانی مطلوب سرزمین، مدیریت گردشگری و ارتقای سطح زیرساخت‌های عمومی و خدمات گردشگری باشد.

بررسی توزیع نرمال داده‌های مقوله‌ها

برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌های مقوله‌های توصیف‌کننده شاخص‌های موثر بر توسعه گردشگری روستایی در استان گیلان، از آزمون شاپیرو ویلک استفاده گردید. نتایج این بخش نشان داد که در آماره آزمون و سطح معناداری به ترتیب مقوله‌های توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی با ۰/۹۷ و ۰/۶۷، زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی با ۰/۹۷ و ۰/۴۶، اقتصاد و تولیدات کشاورزی با ۰/۹۶ و ۰/۳۳، مدیریت مخاطرات انسانی و محیطی با ۰/۹۵ و ۰/۱۶ بیشترین مقادیر را کسب کردند. مضاف بر این، به ترتیب مقوله‌های بهبود سرمایه انسانی و اجتماعی با ۰/۹۴ و ۰/۰۹، امکانات و خدمات توریستی با ۰/۹۴ و ۰/۰۸، مدیریت و برنامه‌ریزی توریسم با ۰/۹۳ و ۰/۰۴ و بازاریابی، تبلیغات و برندسازی با ۰/۹۰ و ۰/۰۱، کمترین مقادیر را به خود اختصاص دادند. با توجه به نتایج مورد اشاره، به استثنای دو مقوله مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری و بازاریابی، تبلیغات و برندسازی که سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ را نمایش دادند، شش مقوله دیگر نیز سطح معنی‌داری بالاتری از این میزان را کسب کردند. بنابراین می‌توان گفت که ۸۳/۳۳ درصد از داده‌های مقوله‌های مطالعه دارای توزیع نرمال هستند.

تعیین ضرایب مقوله‌ها

در این مطالعه، برای تعیین وضعیت شاخص‌های موثر بر توسعه گردشگری روستایی در استان گیلان از طریق ضرایب مقوله‌ها، نخست از روش مبتنی بر آرای کارشناسان فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی فازی^{۲۹} استفاده شد. نتایج این قسمت نشان داد که مقوله‌های توان‌های فرهنگی و طبیعی، اقتصاد و تولیدات کشاورزی با دریافت مقادیر بین ۰/۱۳ تا ۰/۱۱، و نیز مقوله‌های امکانات و خدمات گردشگری، بازاریابی، تبلیغات و برندسازی و مدیریت مخاطرات انسانی و محیطی با اخذ امتیازات بین ۰/۰۶ تا ۰/۰۵، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین اوزان را کسب کردند. در گام نهایی این تکنیک، به منظور بررسی میزان سازگاری مقایسه‌های زوجی از نرخ ناسازگاری استفاده به عمل آمد که مقدار کلی آن برابر با ۰/۰۹ مشخص شد. نظر به پایین بودن این میزان از مقدار ۰/۱، نرخ ناسازگاری مقوله‌ها مورد پذیرش قرار گرفت. سپس برای افزایش تعمق در تحلیل‌ها و ارایه نتایج منطبق با واقعیت‌های موجود، از چهار روش وزن‌دهی مبتنی بر ماتریس تصمیم همچون کریتیک، ساویا، کیلوس و آتروپی استفاده شد. براساس نتایج این تکنیک‌ها در مدل کریتیک^{۳۰} مقوله‌های اقتصاد تولیدات کشاورزی، تعادل ساختار سرزمینی و توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی با اخذ امتیازات ۰/۱۵ تا ۰/۰۹، و مقوله‌های مدیریت و توسعه گردشگری، توسعه قابلیت‌های صنعتی و برنامه‌های توسعه و آمایش سرزمین با دریافت مقادیر ۰/۰۶ تا ۰/۰۳، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین اوزان را به دست آوردند. در تکنیک کیلوس^{۳۱} مقوله‌های توسعه سرمایه انسانی و اجتماعی، اقتصاد و تولیدات کشاورزی و توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی با اخذ امتیازات بیشتر از ۰/۰۹، و نیز مقوله‌های بازاریابی، تبلیغات و برندسازی، تعادل ساختار سرزمینی و مدیریت مخاطرات انسانی و محیطی با دریافت مقادیر بین ۰/۰۸ تا ۰/۰۷، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین اوزان را به خود اختصاص دادند. در روش ساویا^{۳۲} مقوله‌های بازاریابی، تبلیغات و برندسازی، برنامه‌های توسعه و آمایش سرزمین و مدیریت و سیاست‌گذاری منطقه‌ای با دریافت مقادیر بین ۰/۳۰ تا ۰/۲۸، و نیز مقوله‌های زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی، اقتصاد و تولیدات کشاورزی و توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی با دریافت امتیازات بین ۰/۲۱ تا ۰/۱۹، به ترتیب بالاترین و

21. Fuzzy Analytic Hierarchy Process (FAHP)

22. Criteria Importance through Intercriteria Correlation (CRITIC)

23. Criterion Impact Loss (CILOS)

24. Subjective & Objective Weight Integrated Approach (SOWIA)

پایین‌ترین اوزان را کسب کردند. در روش آنتروپی^{۳۳} سه مقوله بازاریابی، تبلیغات و برندسازی، امکانات و خدمات گردشگری و توسعه قابلیت‌های صنعتی با اخذ مقادیر نزدیک به ۰/۰۸۵ و نیز مقوله‌های توان‌های فرهنگی و طبیعی، تعادل ساختاری سرزمین و مدیریت مخاطرات انسانی و محیطی با دریافت امتیازات نزدیک به ۰/۰۸۲، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین ضرایب را به دست آوردند.

پس از استخراج ضرایب مقوله‌ها از طریق روش‌های وزن‌دهی، برای دستیابی به یک نتیجه واحد، ضرایب نهایی از طریق میانگین وزنی تعیین شدند. نتایج این بخش نشان داد که مقوله‌های تحقیق یا شاخص‌هایی نظیر اقتصاد و تولیدات کشاورزی، توان‌های فرهنگی و طبیعی و با اخذ امتیازات بین ۰/۱۰ تا ۰/۰۹، و نیز بازاریابی، تبلیغات و برندسازی، زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی و مدیریت مخاطرات انسانی و محیطی با دریافت مقادیر بین ۰/۰۸ تا ۰/۰۷، به ترتیب بیشترین و کمترین اثرگذاری را بر توسعه گردشگری روستایی در استان به خود اختصاص دادند. جدول شماره ۲، ضرایب اولیه و نهایی مقوله‌های پژوهش بر اساس تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندشاخصه را نشان می‌دهد.

Final Weight	SOWIA	ENTROPY	CILOS	CRITIC	FAHP	جدول ۲. ضرایب اولیه و نهایی مقوله‌های پژوهش. مقوله‌ها
۰/۰۹۱	۰/۰۶۵	۰/۰۸۳	۰/۰۸۸	۰/۰۹۳	۰/۱۲۸	توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی
۰/۱۰۲	۰/۰۶۹	۰/۰۸۳	۰/۰۹۱	۰/۱۴۸	۰/۱۱۶	اقتصاد و تولیدات کشاورزی
۰/۰۸۰	۰/۰۸۸	۰/۰۸۴	۰/۰۸۸	۰/۰۶۳	۰/۰۷۸	مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری
۰/۰۷۵	۰/۰۷۲	۰/۰۸۳	۰/۰۸۱	۰/۰۷۳	۰/۰۶۵	زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی
۰/۰۸۰	۰/۰۸۲	۰/۰۸۴	۰/۰۸۷	۰/۰۸۷	۰/۰۶۰	امکانات و خدمات گردشگری
۰/۰۷۷	۰/۱۰۲	۰/۰۸۵	۰/۰۷۶	۰/۰۷۱	۰/۰۵۳	بازاریابی، تبلیغات و برندسازی
۰/۰۸۰	۰/۰۷۹	۰/۰۸۳	۰/۰۹۳	۰/۰۷۴	۰/۰۷۰	بهبود سرمایه انسانی و اجتماعی
۰/۰۷۵	۰/۰۸۵	۰/۰۸۳	۰/۰۷۳	۰/۰۸۵	۰/۰۴۹	مدیریت مخاطرات انسانی و محیطی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

تعیین ضرایب زیرمقوله‌ها

در این پژوهش، به منظور تشخیص وضعیت زیرمقوله‌های توصیف‌کننده شاخص‌های موثر بر توسعه گردشگری روستایی در استان از بارهای عاملی استفاده شد. نتایج این بخش نشان داد که در مقوله اول، زیرمقوله‌های برخورداری از موقعیت ویژه جغرافیایی استان، برخورداری از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های صنعتی، کشاورزی و گردشگری در استان و عبور رودخانه‌های پرآب از داخل استان و ایجاد بسترهای مناسب برای فعالیت‌های اقتصادی و ساختارهای سکونت، کالبدی و فضایی با دریافت امتیازات بین ۰/۹۷ تا ۰/۹۳، و سه زیرمقوله گسترش فضای سبز استان نظر به شرایط اقلیمی مناطق، توجه به توان بیولوژیکی و ملاحظات ژنتیکی منابع طبیعی و کشاورزی استان و نقش اقتصاد آبی و دسترسی به آب‌های آزاد در بهبود سطح توسعه استان

با اخذ مقادیر بین ۰/۷۰ تا ۰/۵۳، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین بارهای عاملی را از میان سی زیرمقوله به خود تعلق دادند. در مقوله دوم، زیرمقوله‌های دستیابی استان به جایگاه برتر در زمینه کشاورزی، وسعت بهره‌برداری‌های کشاورزی و امکان کشت و تولید چندباره محصولات و وجود شالیزارهای گسترده و قابلیت چشمگیر توسعه فعالیت‌های کشاورزی و صنایع جانبی استان با اخذ امتیازات بین ۰/۹۱ تا ۰/۹۰، و سه زیرمقوله تناسب راندمان آبیاری و تولید کشاورزی در استان، تناسب راندمان تولید و ارزش افزوده کشاورزی استان و مقاومت و اتخاذ تدابیر در برابر تغییر و تبدیل کاربری اراضی روستایی و زراعی به عرصه‌های تفریحی و شخصی با دریافت مقادیر بین ۰/۷۵ تا ۰/۷۰، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین بارهای عاملی را از میان بیست‌وپنج زیرمقوله به ثبت رساندند. در مقوله سوم، ایجاد سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در بیشتر شهرستان‌های استان، امکان جذب گردشگران داخلی و خارجی در مناطق مختلف و توانمندی مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری در استان با اخذ امتیازات بین ۰/۹۱ تا ۰/۸۹، و سه مقوله برخورداری از ساختار سازمانی کارآمد برای ارتقای بخش گردشگری، مطلوبیت در عملکرد اتحادیه‌ها و اصناف خدمات گردشگری و مطلوبیت در عملکرد بیشتر ادارات استان برای انجام وظایف بخش گردشگری با دریافت مقادیر بین ۰/۷۱ تا ۰/۶۱، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین بارهای عاملی را در میان هفده زیرمقوله به دست آوردند. در مقوله چهارم، زیرمقوله‌های دسترسی به نیروگاه‌های بزرگ زیست‌سوختی، خورشیدی و برق آبی و توان احداث نیروگاه‌های جدید تولید برق و دسترسی به مناطق استراتژیک مرزی و بندری در استان برای ایجاد و توسعه شبکه حمل‌ونقل با کشورهای همسایه با اخذ امتیازات بین ۰/۹۵ تا ۰/۹۴، و سه مقوله کفایت و کیفیت خدمات بهداشتی و درمانی استان، کارایی سیستم مدیریت و دفع پسماندهای خانگی، صنعتی و کشاورزی در استان و تلاش برای ایجاد زیرساخت‌های لازم برای بهره‌برداری از انرژی خورشیدی و بادی در انواع کاربردهای خانگی و صنعتی کوچک مقیاس با دریافت مقادیر بین ۰/۷۲ تا ۰/۵۴، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین بارهای عاملی را نیز از میان پنجاه‌وسه زیرمقوله به خود تعلق دادند. در مقوله پنجم، زیرمقوله‌های کارکرد شبکه حمل‌ونقل ریلی استان در جابجایی گردشگران، برخورداری استان از سفرهای گردشگری مبتنی بر حمل‌ونقل زمینی و توانایی استان در توسعه خدمات فرودگاهی جهت افزایش ورود و خروج گردشگر با اخذ امتیازات نزدیک به ۰/۹۶، و نیز سه مقوله افزایش ظرفیت هتل‌ها در مناطق با جاذبه‌های گردشگری استان، کیفیت و کارایی زیرساخت‌ها، تأسیسات، تجهیزات و تسهیلات گردشگری استان و فعالسازی و مشارکت بخش خصوصی در زمینه ساخت و استفاده از هتل‌ها، مهمانسراها، مسافرخانه‌ها، کمپ‌ها، اکو کمپ‌ها و اردوگاه‌ها در مناطق مختلف با دریافت مقادیر بین ۰/۷۶ تا ۰/۷۴، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین بارهای عاملی را از میان پنجاه‌وشش زیرمقوله ثبت کردند. در مقوله ششم، زیرمقوله‌های حضور تولیدات کشاورزی و صنعتی استان در بازار گسترده ملی همراه با دسترسی به شبکه ارتباطی فرا استانی، پشتیبانی از گسترش بازارها و توسعه صنایع در استان و حمایت از توسعه بازارهای صادرات محصولات کشاورزی با اخذ امتیازات بین ۰/۹۷ تا ۰/۹۳، و زیرمقوله‌های ارایه تصویر روشن و مشخص از استان به عنوان یک مقصد گردشگری در کشور، اطلاع‌رسانی مناسب در باب اقسام توانمندی‌های طبیعی و فرهنگی استان در سطح کشور و وجود سیستم تبلیغاتی مناسب و منسجم در بخش گردشگری استان با دریافت مقادیر بین ۰/۷۲ تا ۰/۶۵، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین بارهای عاملی را در میان بیست‌ویک زیرمقوله کسب نمودند. در مقوله هفتم، زیرمقوله‌های برخورداری از تنوع فرهنگی و زبانی و مشابهت‌های دینی و مذهبی در استان، توجه به ایجاد همبستگی اجتماعی و مشارکت اقتصادی و بهبود باورها و ارزش‌های فرهنگی، تقلیل ناهنجاری‌های فرهنگی و برقراری امنیت اجتماعی در استان با اخذ امتیازات بین ۰/۹۶ تا ۰/۹۵، و سه مقوله

اشتغال افراد بومی و استفاده اندک از نیروهای غیربومی در استان، اتخاذ تدابیر و سیاست‌های اشتغالزایی و کاهش بیکاری در استان و رضایت و امید به زندگی در مناطق روستایی با دریافت مقادیر بین ۰/۷۲ تا ۰/۷۰، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین بارهای عاملی را از میان سی‌ودو زیرمقوله به خود تعلق دادند. در مقوله هشتم، زیرمقوله‌های عدم وجود محدودیت از حیث وجود کوهستان‌های ممنوعه و امکان مدیریت و برداشت بهینه آب زیرزمینی، تعیین و بهسازی نقاط بحرانی اکوسیستم‌های طبیعی استان و اجرای پروژه‌های پخش آب، آبخیزداری و کنترل سیلاب در استان با دریافت امتیازات بین ۰/۹۳ تا ۰/۸۹، و نیز سه زیرمقوله مقابله با خشکاندن تالاب‌های مهم استان ناشی از رویکرد استقرار صنایع و یا خشک شدن تدریجی دیگر تالاب‌ها بر اثر خشکسالی، اتخاذ تدابیر لازم برای کاهش آسیب‌پذیری مناطق روستایی در برابر مخاطرات محیطی و ایجاد کارایی مدیریت بحران استان در بخش مخاطرات محیطی همچون سیلاب و خشکسالی با اخذ مقادیر بین ۰/۷۰ تا ۰/۶۷، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین بارهای عاملی را در میان سی‌وچهار زیرمقوله به دست آوردند. در جدول شماره ۳، عناوین زیرمقوله‌های پژوهش به نسبت هر یک از مقوله‌های اصلی به همراه مقادیر بار عاملی آنها مشخص شده است.

جدول ۳. ضرایب زیرمقوله‌های پژوهش.

مقادیر بارعاملی زیرمقوله‌ها	مقوله‌ها
<p>شیب و توپوگرافی مناسب برای انجام فعالیت‌های متنوع و بالقوه کشاورزی و غیر کشاورزی در استان: ۰/۹۱۴، عبور رودخانه‌های پرآب از داخل استان و ایجاد بسترهای مناسب برای فعالیت‌های اقتصادی و ساختارهای سکونتی، کالبدی و فضایی: ۰/۹۳۴، برخورداری از منابع طبیعی مناسب برای توسعه کشاورزی همراه با اقلیم گرم حاره ای جهت تولید محصولات غیر فصلی ۰/۹۰۰، دسترسی به سواحل مرزهای آبی در استان: ۰/۸۶۳، برخورداری از اقلیم مناسب برای افزایش فعالیت‌های اقتصادی و کاهش مصرف انرژی در استان: ۰/۷۶۵، استفاده بهینه از منابع آب‌های سطحی استان: ۰/۷۲۱، برخورداری از میراث فرهنگی متنوع در سراسر استان: ۰/۸۹۰، برخورداری از جاذبه‌های طبیعی، مناطق حفاظت‌شده و پناهگاه حیات جانوری در سطح استان: ۰/۸۶۴، برخورداری از تنوع گیاهی مطلوب در تالاب‌ها و دریاچه‌های استان: ۰/۸۷۲، تأمین کمی و کیفی منابع آبی متناسب با مصارف خانگی و تولیدی استان: ۰/۷۱۸، استفاده از ظرفیت میراث فرهنگی استان از طریق تعریف بسته‌های فرصت‌های سرمایه‌گذاری: ۰/۷۹۴، استفاده از ظرفیت‌های بوم‌گردی، ژئوتوریسم و اکروتوریسم استان: ۰/۸۴۴، توسعه اکوتوریسم استان با بهبود زیرساخت‌ها و اقامتگاه‌های بوم‌گردی: ۰/۸۰۳، سرمایه‌گذاری برای بهره‌برداری متناسب با ظرفیت‌های منابع طبیعی و فرهنگی در قلمروهای استان: ۰/۸۳۶، توجه به پتانسیل‌های طبیعی استان در حوزه‌های مختلف: ۰/۸۵۹، توجه جدی به توانمندی‌های انسانی و فرهنگی استان: ۰/۷۹۰، برخورداری استان از سدها و آب‌بندها و امکان استفاده چندمنظوره از آنها برای توسعه بخش‌های مختلف: ۰/۸۹۰، استفاده بهینه از منابع قابل توجه خاک و پوشش گیاهی در استان: ۰/۷۵۷، دسترسی به تالاب‌های و دریاچه‌های استان: ۰/۸۷۵، برخورداری از موقعیت ویژه جغرافیایی استان: ۰/۹۶۷، برخورداری از جاذبه‌های تاریخی، زیارتی و دفاع مقدس در استان: ۰/۸۸۹، برخورداری از فرهنگ‌ها و قومیت‌های متنوع در استان: ۰/۸۸۰، ارتقای ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سرزمینی در استان: ۰/۷۶۳، برخورداری از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های صنعتی، کشاورزی و گردشگری در استان: ۰/۹۶۷، استفاده از قابلیت‌های گردشگری مناطق ساحلی و کوهستانی استان در فصول مختلف: ۰/۸۴۴، گسترش فضای سبز استان با توجه به شرایط اقلیمی مناطق: ۰/۶۹۹، توجه به توان بیولوژیکی و ملاحظات ژنتیکی منابع طبیعی و کشاورزی استان: ۰/۶۸۸، سرمایه‌گذاری در بخش فرهنگ عمومی و عرصه میراث فرهنگی و گردشگری استان: ۰/۸۰۴، سرمایه‌گذاری برای بهره‌برداری بهینه از امکانات و منابع موجود در جهت توسعه بخش گردشگری استان: ۰/۸۰۳.</p>	<p>توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی</p>

وسعت بهره‌برداری‌های کشاورزی استان و امکان کشت و تولید چندباره محصولات: ۰/۹۰۷، مقاومت و اتخاذ تدابیر در برابر تغییر و تبدیل کاربری اراضی روستایی و زراعی به عرصه‌های تفریحی و شخصی: ۰/۶۹۵، برخورداری از شبکه‌های آبیاری در بخش کشاورزی در استان: ۰/۸۳۴، پرورش و تولید انواع گل و گیاهان تزئینی در سطح استان: ۰/۸۳۴، حمایت، توسعه و افزایش راندمان شبکه‌های آبرسانی برای بخش کشاورزی استان: ۰/۷۸۸، حمایت از توسعه انواع تولیدات زراعی، باغداری، دامی، آبی‌پروری و صید مطابق با شرایط محیطی هر منطقه از استان: ۰/۸۵۹، حمایت از توسعه شبکه‌های آبیاری و زمین‌های زیرکشت در استان: ۰/۸۶۳، تناسب راندمان آبیاری و تولید کشاورزی در استان: ۰/۷۸۱، تناسب راندمان تولید و ارزش افزوده کشاورزی استان: ۰/۷۵۳، حمایت از توسعه باغداری همراه با شیوه‌های نوین آبیاری در استان: ۰/۸۱۷، حمایت از توسعه شالیزارهای با توجه به مسایل محیط‌زیستی: ۰/۸۵۸، حمایت از توسعه باغداری همراه با شیوه‌های نوین آبیاری در استان: ۰/۸۱۷، حمایت از توسعه شالیزارهای استان: ۰/۸۵۶، حمایت از توسعه زنجیره‌های تولیدی کشاورزی، صنایع غذایی و فرآوری و بسته‌بندی محصولات زراعی و دامی استان: ۰/۸۵۱، دستیابی استان به جایگاه برتر در حوزه کشاورزی: ۰/۹۰۹، امکان کاشت و برداشت سه نوبت محصولات کشاورزی در بخش وسیعی از استان: ۰/۸۹۷، وجود شالیزارهای وسیع در استان و قابلیت چشمگیر توسعه فعالیت‌های کشاورزی و صنایع جانبی: ۰/۹۰۳، برخورداری از ذخایر با ارزش آبیان و ناوگان صیادی و مجتمع‌های بزرگ پرورش ماهی و میگو در استان: ۰/۸۶۵، برخورداری از مجتمع‌های متعدد دامپروری در استان: ۰/۸۹۵، برخورداری از عرصه‌های مستعد کشت علوفه و واحدهای بزرگ کشت و صنعت برنج در استان: ۰/۹۰۰، افزایش سطح زیرکشت آبی و ارتقای بهره‌وری عوامل تولیدی در فعالیت‌های کشاورزی استان: ۰/۸۰۷، بررسی ابعاد توسعه پایدار و بهره‌برداری بهینه و منطبق بر استانداردها از ذخایر آبیان در استان: ۰/۷۹۷، رعایت الگوی کشت بهینه استان در راستای بهره‌برداری بهینه و اقتصادی از منابع آب: ۰/۸۱۰، تعیین روش‌های مناسب آبیاری در مناطق مختلف استان: ۰/۷۸۴، برخورداری و توسعه باغات استان: ۰/۸۲۷، تعیین نیازهای آبی کشت در مناطق مختلف استان: ۰/۸۶۵.

امکان جذب گردشگران داخلی و خارجی در مناطق مختلف استان: ۰/۸۹۵، توانمندی مدیریت و برنامه‌ریزی بخش گردشگری در استان: ۰/۸۹۱، فعالیت دفاتر خدمات مسافرتی استان در بخش گردشگری دریایی و روستایی: ۰/۷۸۲، انعطاف‌پذیری ادارات و نهادهای محلی استان در مواجهه با تغییرات فرهنگی: ۰/۸۶۴، تعامل و همکاری میان سازمان‌های مرتبط با بخش گردشگری در استان: ۰/۸۴۹، ایجاد سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در بیشتر شهرستان‌های استان: ۰/۹۰۵، مطلوبیت در عملکرد بیشتر ادارات استان برای انجام وظایف بخش گردشگری: ۰/۶۸۲، برنامه‌ریزی منسجم در ایجاد و ارائه تسهیلات و خدمات گردشگری مناسب در استان: ۰/۷۴۲، مطلوبیت در عملکرد اتحادیه‌ها و اصناف خدمات گردشگری استان: ۰/۷۰۲، برخورداری از سیستم شناساندن فرصت‌های جدید در بخش گردشگری استان: ۰/۸۴۵، اتخاذ تدابیر و سیاست‌ها برای مدیریت فصلی بودن گردشگری در استان: ۰/۸۵۵، نظارت بر اقامتگاه‌های استان از طرف اصناف و رضایت گردشگران از نحوه برخورد مناسب با آنان: ۰/۸۵۵، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در زمینه اقامتگاه‌های گردشگری استان: ۰/۷۶۶، توان و استطاعت مالی استان در برگزاری تورهای گردشگری داخلی و خارجی: ۰/۸۸۹، تخصص کارکنان و صاحبان دفاتر خدمات مسافرتی استان در زمینه تورگردانی: ۰/۸۴۸، آشنایی کارکنان با تنوع میراث فرهنگی و طبیعی و کمی و کیفیت عرضه خدمات گردشگری در استان: ۰/۸۶۴، برخورداری از ساختار سازمانی کارآمد جهت ارتقای بخش گردشگری استان: ۰/۷۱۲.

عزم جدی نهادهای دولتی و حاکمیتی برای پشتیبانی از توسعه زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی استان: ۰/۹۲۶، دسترسی به مناطق استراتژیک مرزی و بندری در استان جهت ایجاد و توسعه شبکه حمل‌ونقل با کشورهای همسایه: ۰/۹۴۳، فاصله جهت دسترسی به فرودگاه‌های داخلی و بین‌المللی در استان: ۰/۸۸۶، فاصله جهت دسترسی به شبکه حمل‌ونقل ریلی درون استانی: ۰/۹۳۸، بهره‌مندی استان از کریدورهای آزادراهی و بزرگراهی قابل قبول و کاهش تراکم ترافیک در مسیرها: ۰/۸۸۶، تلاش برای ایجاد زیرساخت‌های لازم برای بهره‌برداری از انرژی خورشیدی و بادی در انواع کاربردهای خانگی و صنعتی کوچک مقیاس: ۰/۵۴۱، توانایی در ارائه خدمات بهداشتی و بیمارستانی برای مسافران خارجی استان: ۰/۸۵۱، توجه به توسعه خدمات و امکانات در مناطق مختلف استان: ۰/۸۷۳، دسترسی به مناطق آزاد از طریق شبکه‌های حمل‌ونقل جاده‌ای و راه‌های آب بین‌المللی در استان: ۰/۹۳۶، کارایی سیستم مدیریت و دفع پسماندهای خانگی، صنعتی و کشاورزی در استان: ۰/۷۱۱، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های عمومی استان: ۰/۹۰۷، توسعه شبکه جاده‌ای برای تسهیل دسترسی به بازار و ارتباط با استان‌های مجاور با هدف صادرات محصولات کشاورزی: ۰/۸۶۳، توسعه شبکه‌های زیربنایی برای اتصال به مراکز بالادست و پایین دست در استان: ۰/۸۰۳، تقویت خدمات آموزشی و بهداشتی در مناطق کمتر توسعه‌یافته استان: ۰/۸۵۳، ارائه خدمات تخصصی بهداشتی و درمانی در سطح استانی و فرا استانی: ۰/۸۴۹، توسعه خدمات عمومی و عرضه مشوق‌ها و تسهیلات متناسب با مقتضیات محلی در نواحی روستایی استان: ۰/۸۷۱، خدمت‌رسانی به روستاهای استان برای ممانعت از مهاجرت به مناطق شهری اطراف: ۰/۸۴۲، ارائه خدمات تجاری و گسترش بازارها در سطح استان: ۰/۸۶۳، توسعه محورهای ارتباطی استان با کشورهای همسایه برای تسهیل صادرات محصولات و تردد مسافران: ۰/۸۱۹، تکمیل شبکه سلسله‌مراتبی جاده‌ای روستایی در انطباق با طرح منظومه روستایی در استان: ۰/۸۳۲، توسعه، تجهیز و تقویت شبکه حمل‌ونقل هوایی استان از طریق تسریع در احداث فرودگاه‌های جدید: ۰/۷۸۳، معرفی محورهای توسعه پیشنهادی در شبکه‌های حمل‌ونقل استان: ۰/۸۸۵، افزایش جاده‌های دسترسی مراکز بخش‌های هر شهرستان به مرکز آن شهرستان: ۰/۸۸۵، افزایش سهم جاده‌های روستایی آسفالت‌ه از کل طول راه‌های روستایی هر شهرستان: ۰/۸۳۰، استقرار بهینه پایانه‌های حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی به تناسب مراکز یا پهنه‌های شهرستان‌ها: ۰/۸۳۶، برخورداری استان از فضاهای آموزشی و درمانی مناسب: ۰/۸۳۹، دسترسی به نیروگاه‌های بزرگ زیست‌سوختی، خورشیدی و برق آبی و توان احداث نیروگاه‌های جدید تولید برق: ۰/۹۵۰، ارتقای توانایی‌ها و ظرفیت‌های محلی استان در راستای ارائه خدمات عمومی مطلوب: ۰/۷۹۷، پوشش کامل صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در استان: ۰/۹۰۱، بازسازی زیرساخت‌های مربوط به فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی در مناطق کم‌برخوردار استان: ۰/۸۵۶، تأمین آب شرب سالم و کافی برای کلیه مناطق استان: ۰/۸۲۳، تأمین حقایق تالاب‌ها، دریاچه‌ها و رودخانه‌های استان: ۰/۸۶۳، لایروبی و تثبیت سواحل و رودخانه‌های استان: ۰/۸۱۲، تسریع در احداث شبکه‌های جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب‌های روستایی در استان: ۰/۸۲۹، تسریع در تأمین برق واحدهای و مناطق صنعتی در استان: ۰/۸۷۷، احداث پاسگاه محیط‌بانی برای تالاب‌ها و مناطق حساس زیست‌محیطی و دریایی استان و تجهیز و تقویت نیروی انسانی و امکانات آنجا: ۰/۸۲۱، ارتقای سطح کمی و کیفی پرسنل نیروی انتظامی استان: ۰/۸۹۷، کنترل مناسب تردد‌ها از طریق ایجاد و تقویت پلیس راه‌های استان: ۰/۸۹۶، استفاده از زیرساخت‌های تضمین امنیت در نواحی محلی استان: ۰/۹۱۵، اعطای تسهیلات بانکی به بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در امور حمل‌ونقل استان: ۰/۸۰۹، توسعه، تجهیز و ارتقای سطح گمرکات و ادارات پست استان: ۰/۸۱۲، تقویت شبکه اینترنت در استان: ۰/۹۱۱، تسریع در راه‌اندازی و تجهیز بازارچه‌های محلی و مرزی استان: ۸۴۰، ایمنی راه‌های استان ناشی از وجود آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها و سیستم حمل‌ونقل مناسب: ۰/۸۲۴، برخورداری از ناوگان حمل‌ونقل جاده‌ای مناسب در استان: ۰/۸۳۱، برخورداری از نهادهای مختلف سرمایه‌گذار در امر ایجاد و توسعه زیرساخت‌های عمومی استان: ۰/۸۸۹، کیفیت ناوگان حمل‌ونقل هوایی استان: ۰/۷۹۳، برخورداری مناطق روستایی استان از تسهیلات زیربنایی کافی: ۰/۸۶۰، برخورداری روستاهای استان از دفاتر فناوری اطلاعات و ارتباطات: ۰/۸۶۹، کیفیت در خدمات‌رسانی پستی به بیشتر مناطق استان: ۰/۸۴۱، گسترده‌گی خدمات عمومی در تمامی روستاهای استان: ۰/۷۵۸، کفایت و کیفیت خدمات بهداشتی و درمانی استان: ۰/۷۱۸.

کارکرد شبکه حمل و نقل ریلی استان در جابجایی گردشگران: ۰/۹۶۰، کیفیت و کارایی زیرساخت‌ها، تأسیسات، تجهیزات و تسهیلات گردشگری: ۰/۷۵۶، توسعه شبکه راه‌های دسترسی به سایت‌های گردشگری: ۰/۹۴۱، توسعه زیربنای آب، برق و ارتباطات برای بهره‌برداری موثر از منابع گردشگری استان: ۰/۸۹۷، فعالسازی و مشارکت بخش خصوصی برای ساخت و استفاده از هتل‌ها، مهمانسراها، مسافرخانه‌ها، کمپ‌ها، اکو کمپ‌ها و اردوگاه‌ها در مناطق استان: ۰/۷۳۸، حمایت از فعالسازی و مشارکت بخش خصوصی در برگزاری تورهای گردشگری: ۰/۸۶۳، واگذاری بخشی از خدمات گردشگری نوروزی به بخش خصوصی: ۰/۸۷۲، حمایت از برگزاری نمایشگاه‌ها و ایجاد غرفه‌های مناسب و آبرومند عرضه صنایع دستی و محصولات محلی: ۰/۹۵۰، حمایت و پشتیبانی از کارگاه‌ها و بازارچه‌های صنایع دستی و سوغات محلی: ۰/۹۵۰، ارایه تخصصی خدمات گردشگری فرهنگی و طبیعی در مناطق روستایی: ۰/۸۸۰، ایجاد شبکه حمل و نقل ریلی سریع برای کریدورهای با تراکم ترافیک مسافری: ۰/۸۲۸، بهبود کیفیت و نوسازی ناوگان مسافربری جهت افزایش استقبال گردشگران: ۰/۹۱۱، توسعه کمی خدمات حمل و نقل عمومی برای جذب گردشگران به استان: ۰/۸۴۴، دسترسی به فعالیت‌ها و امکانات تفریحی و سرگرمی محیط‌های طبیعی، آبی، تالابی و ساحلی: ۰/۹۳۷، تقویت و توسعه پایانه‌های مسافربری: ۰/۸۴۷، توسعه زیرساخت‌ها و امکانات توریستی مناطق تاریخی: ۰/۹۳۳، ایجاد و توسعه قطب‌های گردشگری استان: ۰/۹۲۸، برخورداری استان از سفرهای گردشگری مبتنی بر حمل و نقل زمینی: ۰/۹۵۹، تناسب وضعیت جاده‌ها از نظر کمی و کیفی برای ورود حداکثری گردشگران به استان: ۰/۸۹۴، اتصال شبکه حمل و نقل ریلی استان با شبکه حمل و نقل ریلی استان‌های مرکزی کشور: ۰/۸۴۳، توانایی توسعه خدمات فرودگاهی جهت افزایش ورود و خروج گردشگر: ۰/۹۵۷، توجه به ظرفیت بنادر برای جذب و انتقال گردشگران در نواحی توریستی استان: ۰/۸۲۴، توسعه حمل و نقل و جابجایی مسافر در استان برای گردشگرپذیری منطبق با فصول سال: ۰/۹۴۱، نصب کیوسک تلفن در محورهای کوهستانی و ساحلی برای استفاده گردشگران: ۰/۸۸۹، پوشش تلفن ثابت در روستاهای با قابلیت گردشگری: ۰/۹۰۵، تنظیم و افزایش امکانات بهداشتی و درمانی به ازای جمعیت ساکن و ورود گردشگر: ۰/۹۰۳، افزایش ظرفیت هتل‌ها در مناطق با جاذبه‌های گردشگری: ۰/۷۶۲، اختصاص هتل‌های براساس اهداف گردشگری: ۰/۸۰۴، تطبیق امکانات هتل‌ها و اقامتگاه‌های گردشگری با حجم اسکان مسافران: ۰/۹۱۶، قابلیت در ساخت هتل جدید برای جبران کمبود ظرفیت و یا اشغال حداکثری هتل‌ها: ۰/۹۲۸، تجهیز و توسعه اماکن اقامتی موقت به جای هتل‌ها در نواحی روستایی و طبیعی: ۰/۸۹۴، قابلیت در افزایش تعداد و ظرفیت رستوران‌ها در مناطق پرچاذبه: ۰/۹۵۰، بسترسازی برای ورود گردشگر و افزایش کیفیت امکانات و ظرفیت رستوران‌ها: ۰/۹۰۸، سرویس دهی متناسب با نیاز گردشگران در واحدهای پذیرایی بین‌راهی: ۰/۸۹۷، احداث یا بهبود مجتمع‌های خدمات رفاهی بین‌راهی در محورهای درون استانی: ۰/۸۱۷، ایجاد و تقویت زیرساخت‌های گردشگری محلی و ساحلی: ۰/۹۳۳، برخورداری از راه‌های دسترسی در نقاط گردشگری: ۰/۹۵۵، برخورداری از علائم راهنما و اطلاعات سفر در جاده‌ها: ۰/۸۹۰، برخورداری مسیرهای گردشگری از استراحتگاه‌ها، پارکینگ‌ها و جایگاه‌های خدمات رفاهی بین جاده‌ای: ۰/۸۲۰، ورود و خروج گردشگران با استفاده از ناوگان حمل و نقل هوایی: ۰/۸۶۴، پوشش تلفن همراه در نقاط گردشگری و راه‌های ارتباطی آنها: ۰/۹۰۶، برخورداری از خدمات آموزشی و تخصصی در بخش گردشگری: ۰/۹۳۰، تناسب در توزیع فضایی اقامتگاه‌های گردشگری استان به ویژه مسافرخانه‌ها و مهمانپذیرها: ۰/۹۱۶، برخورداری از تنوع و درجه‌بندی اقامتگاه‌های گردشگری: ۰/۸۴۸، تناسب در ظرفیت اتاق‌ها و اقامتگاه‌ها و درصد اشغال آنها نسبت به گردشگران ورودی استان: ۰/۹۲۴، کیفیت در خدمات‌رسانی اقامتگاه‌ها به گردشگران خارجی: ۰/۸۶۲، تناسب نرخ رزرو اقامتگاه‌های گردشگری به ویژه در فصل بهار: ۰/۸۸۹، کیفیت ساختمان‌های اقامتگاه‌های گردشگری به ویژه هتل‌ها و مسافرخانه‌ها: ۰/۸۸۷، کیفیت و رعایت اصول بهداشتی در مهمانپذیرهای بین‌راهی: ۰/۸۴۷، برخورداری هتل‌ها و اقامتگاه‌ها از پارکینگ و فضای سبز: ۰/۷۷۷، کیفیت برگزاری تورها از سوی دفاتر و آژانس‌های مسافرتی: ۰/۸۶۹، برنامه‌ریزی برای نوسازی تسهیلات و تأسیسات گردشگری: ۰/۸۸۸، اتخاذ تدابیر لازم برای مدرنیزه کردن حمل و نقل و خدمات هوایی و ریلی در استان: ۰/۸۶۲، برخورداری از سیستم انجام تشریفات ورود گردشگران خارجی در مبادی ورودی استان: ۰/۸۵۲، برنامه‌ریزی منسجم در تأمین خدمات زیرساختی و توسعه نواحی اصلی گردشگری استان: ۰/۸۲۳، برخورداری استان از زیرساخت‌های امنیتی ویژه گردشگران در نیروی انتظامی: ۰/۸۸۸.

برخوررداری از نیروی متخصص در بخش صنعت و حمل و نقل: ۰/۹۴۲، توجه به ایجاد همبستگی اجتماعی و مشارکت اقتصادی در استان: ۰/۹۵۹، اشتغال افراد بومی و استفاده اندک از نیروهای غیربومی استان: ۰/۷۲۹، برخورداری از تنوع فرهنگی و زبانی و مشابهت‌های دینی و مذهبی در استان: ۰/۹۵۹، تفاهم و سازگاری قومی و طایفه‌ای: ۰/۸۹۶، نقش مداخله‌گران و بهره‌برداران فردی، جمعی و نهادی استان در تصمیم‌گیری‌های مناطق خود: ۰/۸۹۸، توجه استان به برنامه‌ریزی مشارکتی در کنار برنامه‌ریزی استراتژیک: ۰/۸۲۸، توجه به مشارکت و حفظ نخبگان استانی و ایجاد ثبات سیاسی و مدیریتی: ۰/۷۸۲، استفاده از نظارت سازمان‌یافته مردم بر توسعه متوازن استان: ۰/۸۳۴، تعلق و عرق ملی و تمایل به ماندگاری در روستاهای استان: ۰/۹۴۲، رضایت و امید به زندگی در مناطق روستایی: ۰/۶۹۹، اهتمام به سرمایه اجتماعی در مناطق روستایی استان: ۰/۸۰۰، برخورداری از اعتماد عمومی و بین‌سازمانی: ۰/۸۱۶، برخورداری از نیروی انسانی متخصص و ماهر در استان: ۰/۹۱۴، اعمال سیاست‌ها و زمینه‌های انگیزشی برای کاهش مهاجرت نیروی انسانی متخصص از استان: ۰/۷۶۶، تحصیل در مقاطع بالاتر جوانان استان: ۰/۷۸۵، اتخاذ تدابیر و سیاست‌های اشتغالزایی و کاهش بیکاری در استان: ۰/۷۰۵، برخورداری از مراکز آموزش عالی و نیروهای متخصص و خبره در بخش کشاورزی استان: ۰/۹۲۴، شهروندمداری و فراهم کردن بستر مشارکت مردم در اداره امور منطقه‌ای استان: ۰/۸۳۹، افزایش مشارکت بخش غیردولتی، خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد در اداره امور محلی استان: ۰/۹۰۷، حفظ کرامت انسانی و تقویت نقش ساکنان در اداره امور مربوط به خود در استان: ۰/۸۳۸، ساماندهی و جلب مشارکت مردم در اداره امور محلی استان: ۰/۸۳۶، تشویق و حمایت از مشارکت بخش خصوصی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان: ۰/۸۴۰، افزایش قابلیت‌های علمی، فنی و تخصصی نیروی انسانی در استان: ۰/۸۹۹، جذب و نگهداشت نیروی انسانی متخصص و با انگیزه در استان: ۰/۷۷۱، بهبود باورها و ارزش‌های فرهنگی، تقلیل ناهنجاری‌های فرهنگی و برقراری امنیت اجتماعی در استان: ۰/۹۴۷، استفاده از مشارکت سازمان‌های غیردولتی در حفظ منابع طبیعی استان: ۰/۹۱۲، فعالیت‌ها در حوزه گویش‌های محلی استان برای ترویج فرهنگ، کارآفرینی و تعالی انسانی: ۰/۸۴۶، تاکید بر فرهنگ غیرمحافظة کارانه و نزدیکی به دیگران در بافت قومی روستاهای استان: ۰/۹۱۳، دوری بافت قومی روستاهای استان از واکنش دفاعی مقابل گردشگران در این مناطق: ۰/۹۱۲، آگاهی و تجربه مردم نسبت به تقویت و توسعه بخش گردشگری استان: ۰/۸۱۸، استفاده از نیروهای خلاق برای ایده‌پردازی‌های جدید در بخش گردشگری استان: ۰/۸۶۷.

عدم وجود محدودیت از حیث وجود مناطق ممنوعه و بحرانی و امکان مدیریت و برداشت بهینه آب زیرزمینی: ۰/۹۲۹، تفکیک آب‌های سطحی جهت مصارف کشاورزی، صنعتی و شرب و کاهش آلودگی این منابع در پایین دست برای مصارف مختلف: ۰/۷۶۷، ایجاد کارایی مدیریت بحران استان در بخش مخاطرات محیطی همچون سیلاب و خشکسالی: ۰/۶۷۲، اتخاذ تدابیر لازم برای کاهش یا رفع مشکل آلودگی هوای ناشی از سوزاندن شلتوک در استان: ۰/۸۰۹، قابلیت در کنترل تغییرات اقلیمی و استحصال نزولات جوی: ۰/۷۵۱، مقابله با خشکاندن تالاب‌های مهم استان بر اثر رویکرد استقرار تأسیسات صنایع و یا خشک شدن تدریجی دیگر تالاب‌ها بر اثر خشکسالی: ۰/۷۰۳، نظارت، کنترل و پیشگیری از آلودگی منابع آب و خاک توسط فعالیت‌های جاری صنعت، کشاورزی و روستایی استان: ۰/۷۹۱، مقابله با آلودگی هوا از طریق تجدیدنظر در الگوی کشت و حمایت از کشت‌های مناسب هر منطقه در استان: ۰/۸۴۳، اجرای پروژه‌های پخش آب، آبخیزداری و کنترل سیلاب در استان: ۰/۸۹۱، محدودیت در پذیرش صنایع آلاینده جدید برای استان: ۰/۸۷۳، تأمین تجهیزات مورد نیاز جهت مقابله با بحران‌های زیست‌محیطی در استان: ۰/۸۳۵، پیش‌بینی و شناسایی فرصت‌ها و تهدیدهای ایمنی و امنیتی و ارایه راهکارها برای مواقع بحران: ۰/۸۸۴، تاب‌آوری ساکنان در استان: ۰/۸۵۰، اتخاذ تدابیر لازم برای کاهش آسیب‌پذیری مناطق روستایی در برابر مخاطرات محیطی: ۰/۶۸۴، مدیریت و کنترل آلودگی هوا: ۰/۸۲۱، توجه و اتخاذ سیاست‌ها برای جلوگیری از شور شدن آب و خاک: ۰/۷۳۸، اعمال اقدامات پیشگیرانه در برابر آتش‌سوزی مراتع و جنگل‌های استان: ۰/۸۵۵، مقابله با تش و بحران آبی: ۰/۷۴۶، جلوگیری از گسترش شوری خاک و تخریب فضای سبز: ۰/۷۳۸، اتخاذ تدابیر و اقدامات ضروری برای جلوگیری از ایجاد یا گسترش آلودگی منابع آب، خاک و هوا استان: ۰/۸۱۰، جلوگیری از بیابانزایی و تخریب زمین در استان: ۰/۸۱۵، تداوم حیات تالاب‌ها و دریاچه‌های استان: ۰/۷۳۲، تاب‌آوری در برابر انواع ناهنجاری‌ها، آسیب‌ها و ناامنی اجتماعی: ۰/۸۷۴، مقابله با بهره‌برداری غیراصولی و آلودگی و تخریب منابع طبیعی و زیست‌محیطی: ۰/۷۸۹، مراقبت مستمر و کنترل مستمر واحدهای آلوده‌کننده منابع طبیعی و محیط‌زیست: ۰/۸۰۰، الزام بهره‌برداران و تخریب‌کنندگان منابع طبیعی و محیطی به بازسازی منابع تخریب‌شده استان: ۰/۷۹۳، ترویج و تشویق نهالکاری مردمی: ۰/۸۸۷، کنترل فرسایش و حفاظت خاک از طریق عملیات مکانیکی و بیولوژیکی: ۰/۸۵۷، اتخاذ سیاست‌ها و تعیین مجازات برای جلوگیری از تخریب و تجاوز به حریم و بستر رودخانه‌ها، تالاب‌ها و سواحل شمالی: ۰/۷۰۸، الزام صنایع به استفاده از سیستم‌های کاهش و کنترل آلاینده‌ها و تجهیزات پایشی: ۰/۸۰۷، تأمین آب برای طرح‌های مردمی بیابان‌زدایی: ۰/۸۷۰، متوقف نمودن طرح‌ها و پروژه‌های فاقد مطالعات زیست‌محیطی استان: ۰/۸۸۹، تعیین و بهسازی نقاط بحرانی اکوسیستم‌های طبیعی استان: ۰/۹۱۰، اتخاذ تدابیر لازم برای کاهش حجم تخریب و استهلاک محوطه‌های فرهنگی و نابودی منابع طبیعی استان: ۰/۸۶۱.

حضور تولیدات کشاورزی و صنعتی استان در بازار گسترده ملی همراه با دسترسی به شبکه ارتباطی فرا استانی: ۰/۹۶۸، گسترش فضایی بازارها در استان نظیر بازارهای تأمین نهاده‌ها و محصولات: ۰/۸۲۴، دسترسی به بازارهای جهانی از طریق مرزهای زمینی و آبی: ۰/۸۰۱، برخورداری از بازار بزرگ محصولات کشاورزی و صنعتی در سواحل خزر و کشورهای همسایه: ۰/۸۲۰، حمایت از گسترش بازارهای نهاده‌ها و محصولات کشاورزی در مناطق استان: ۰/۹۰۹، حمایت از توسعه بازارهای صادرات محصولات کشاورزی استان: ۰/۹۲۹، پشتیبانی از گسترش بازارها و توسعه صنایع در استان: ۰/۹۵۴، گسترش بازارهای اقتصادی استان از طریق باز کردن دایره انتخاب در تولید، بازاریابی و مصرف: ۰/۸۸۸، استفاده از نیروهای متخصص و میان‌رشته‌ای در بخش تبلیغات و بازاریابی محصولات استان: ۰/۸۵۲، برخورداری از بازارچه‌های محلی و مرزی موثر در بخش بازاریابی و تجاری‌سازی محصولات استان: ۰/۸۹۶، بهبود وضعیت بازارشناسی، بازاریابی و نظام‌مند نمودن زنجیره تولید و توزیع محصولات: ۰/۸۳۴، بازاریابی برای محصولات صنعتی، فرهنگی و کشاورزی تولیدی استان: ۰/۸۵۵، خدمت فرهنگ و ادبیات به گردشگری و معرفی جاذبه‌های استان: ۰/۸۹۵، کارایی ابزار و سرمایه در فعالیت‌های تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی استان: ۰/۷۶۳، کارایی مدیران بازاریابی به واسطه استفاده از نیروی ماهر و کافی در بخش گردشگری: ۰/۷۸۳، شناسایی گروه‌های هدف، مخاطبان و رقبا در تبلیغات و بازاریابی محصولات گردشگری استان: ۰/۷۲۴، استفاده از فناوری‌های روز در تبلیغات و بازاریابی گردشگری استان: ۰/۷۹۲، تناسب و کارایی بازاریابی گردشگری در دفاتر خدمات مسافرتی استان: ۰/۷۷۶، ارایه تصویر روشن و مشخص از استان به عنوان مقصدی گردشگری در کشور: ۰/۷۲۳، وجود سیستم تبلیغاتی مناسب و منسجم در بخش گردشگری استان: ۰/۶۵۲، اطلاع‌رسانی مناسب در مورد اقسام توانمندی‌های طبیعی و فرهنگی استان در کشور: ۰/۶۷۳.

تعیین سطح توسعه گردشگری روستایی

در این مطالعه، برای سطح‌بندی شهرستان‌های استان گیلان براساس شاخصهای موثر بر توسعه گردشگری روستایی از پنج مدل تصمیم‌گیری چندشاخصه استفاده شد. به این ترتیب که تاپسیس فازی و ویکور فازی به عنوان نمایندگان مجموعه سازشی، الکتور فازی در جایگاه نماینده مجموعه برتری و نیز واسپاس فازی و آراس فازی به عنوان نمایندگان مجموعه امتیازی انتخاب شدند. در تکنیک تاپسیس فازی مشخص شد که شهرستان‌های رشت و لاهیجان با دریافت امتیازات بین ۰/۱۰۷ تا ۰/۰۶۱ و نیز سه شهرستان شفت، فومن و ماسال با اخذ مقادیر بین ۰/۰۰۱ تا ۰/۰۰۰، به ترتیب بیشترین و کمترین ضرایب شاخص شباهت و بدترین رتبه‌ها را در بین ۱۶ شهرستان کسب کردند.

پس این مرحله، ماتریس روش‌های تجمع مرکب از میانگین رتبه‌ها، بردا، کپلند و در نهایت پُست که رابطه کسر رتبه‌های بردار از کپلند است، برای دسترسی به نتیجه واحد و ترکیب رتبه‌های شهرستان‌های حاصل آمده از روش‌های تصمیم‌گیری چندشاخصه فازی تشکیل شد. نتایج نشان داد که شهرستان‌های رشت و لاهیجان با اخذ امتیازات بین ۱/۲ تا ۳ در میانگین رتبه‌ها و ۲۹ تا ۲۵ در پُست، بهترین رتبه‌ها از بین کل شهرستان‌ها را کسب کردند. جدول شماره ۴، ضرایب شهرستان‌های استان گیلان با توجه به اجرای فنون تصمیم‌گیری چندشاخصه فازی و روش‌های تجمع برای تعیین وضعیت توسعه گردشگری در مناطق روستایی از منظر شاخص‌های موجود را مورد بررسی قرار داده است.

جدول ۴. ضرایب شهرستان‌ها براساس تکنیک‌های پژوهش.

POST	Aggregation Methods			FMCDM Methods					شهرستان
	COPLAN D	BORD A	AVERAG E	FARA S	FWASPA S	FELECTR E	FVIKO R	FTPSI S	
۲۵/۰۰	۵/۰۰	۲۴/۰۰	۶/۰۰	۰/۰۷۱	۰/۰۴۲	۰/۰۲۳	۰/۰۸۸	۰/۰۶۱	لاهیجان
۲۱/۰۰	۲۵/۰۰	۴/۰۰	۲۶/۰۰	۰/۰۱۲	۰/۰۰۹	۰/۱۲۰	۰/۰۲۸	۰/۰۰۵	سیاهکل
۱۹/۰۰	۲۴/۰۰	۵/۰۰	۲۵/۲۰	۰/۰۱۶	۰/۰۱۲	۰/۱۱۹	۰/۰۲۳	۰/۰۰۵	طالبش
-۵/۰۰	۱۷/۰۰	۱۲/۰۰	۱۸/۴۰	۰/۰۲۵	۰/۰۱۹	۰/۰۹۷	۰/۰۳۱	۰/۰۱۴	رودبار
۱۵/۰۰	۷/۰۰	۲۲/۰۰	۷/۸۰	۰/۰۵۵	۰/۰۳۵	۰/۰۳۶	۰/۰۳۱	۰/۰۳۷	صومعه سرا
۲۹/۰۰	۰/۰۰	۲۹/۰۰	۱/۲۰	۰/۱۰۰	۰/۰۵۲	۰/۰۰۰	۰/۱۱۰	۰/۱۰۷	رشت
۹/۰۰	۱۰/۰۰	۱۹/۰۰	۱۱/۴۰	۰/۰۴۶	۰/۰۳۱	۰/۰۴۶	۰/۰۶۱	۰/۰۳۱	رودسر
۱۵/۰۰	۲۲/۰۰۰	۷/۰۰	۲۲/۶۰	۰/۰۱۹	۰/۰۱۵	۰/۱۰۹	۰/۰۴۷	۰/۰۲۱	لنگرود
۱۳/۰۰	۸/۰۰۰	۲۱/۰۰	۹/۰۰	۰/۰۴۸	۰/۰۳۲	۰/۰۴۲	۰/۰۷۳	۰/۰۳۲	املش
۱۷/۰۰	۶/۰۰	۲۳/۰۰	۷/۴۰	۰/۰۵۸	۰/۰۳۷	۰/۰۳۳	۰/۰۷۵	۰/۰۴۴	آستارا
۲۳/۰۰	۳/۰۰	۲۶/۰۰	۴/۲۰	۰/۰۷۸	۰/۰۴۵	۰/۰۱۸	۰/۰۳۲	۰/۰۷۱	رضوانشهر ر
۱۳/۰۰	۲۱/۰۰	۸/۰۰	۲۱/۲۰	۰/۰۱۹	۰/۰۱۵	۰/۱۱۰	۰/۰۰۶	۰/۰۱۱	آستانه

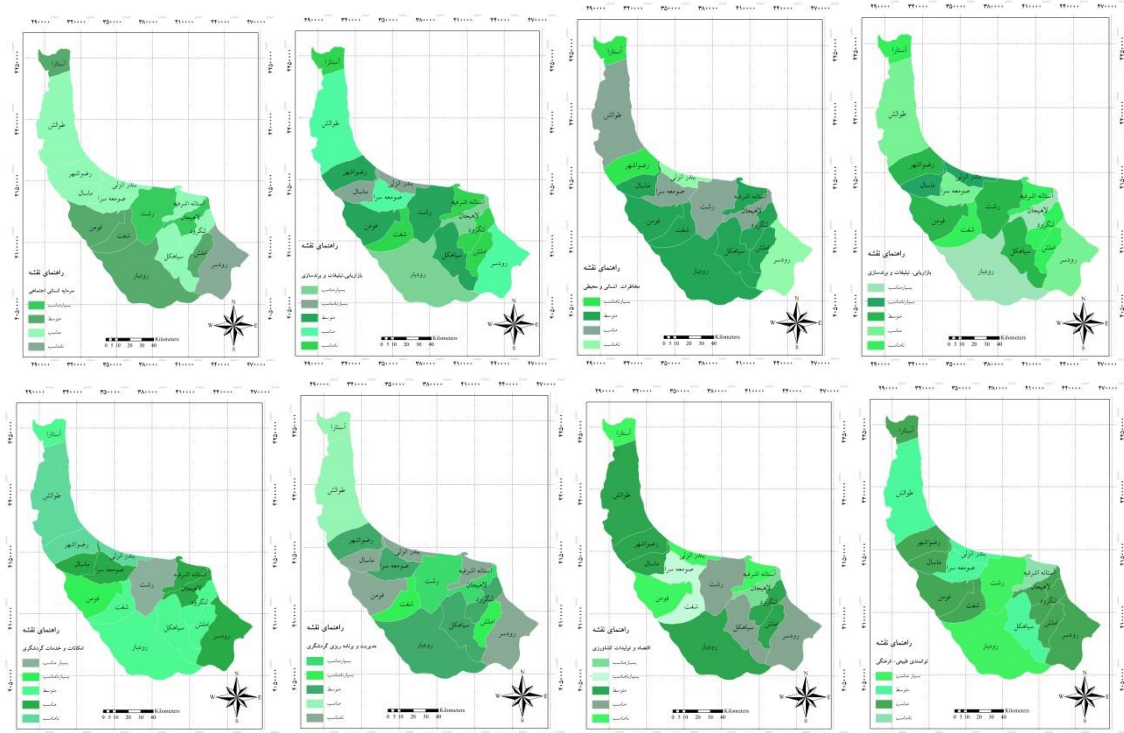
-	-	-	-	-	-	-	-	-	اشرفیه
۷/۰۰	۱۱/۰۰	۱۸/۰۰	۱۱/۶۰	۰/۰۴۴	۰/۰۳۰	۰/۰۵۶	۰/۰۱۲	۰/۰۲۷	بندانزلی
۱۷/۰۰	۲۳/۰۰	۶/۰۰	۲۳/۶۰	۰/۰۱۷	۰/۰۱۳	۰/۰۱۵	۰/۰۱۴	۰/۰۰۱	فومن
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۲۷/۰۰	۱/۰۰	۲۸/۰۰	۱/۸۰	۰/۰۹۶	۰/۰۵۱	۰/۰۰۴	۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	ماسال
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۳/۰۰	۱۳/۰۰	۱۶/۰۰	۱۳/۶۰	۰/۰۴۰	۰/۰۲۹	۰/۰۶۲	۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	شفت

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

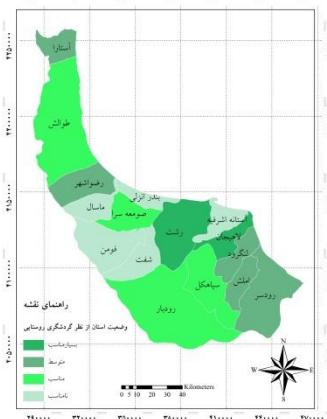
نمایش فضایی توسعه گردشگری روستایی

در این پژوهش، جهت نمایش فضایی سطوح توسعه گردشگری روستایی استان گیلان، از سیستم اطلاعات جغرافیایی استفاده شد. بدین صورت که نخست سهم کلاس‌های بیان‌کننده وضعیت در جریان مزبور به ازای تمامی شهرستان‌های استان محاسبه شد. یافته‌ها نشان دادند که در مقوله توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی، سهم طبقات مناسب، متوسط و نامناسب از کل منطقه به ترتیب ۲۶/۷ درصد، ۲۳/۳ درصد و ۵۰/۰ درصد است. در مقوله اقتصاد و تولیدات کشاورزی، سهم رده‌های مناسب، متوسط و نامناسب از تمام استان به ترتیب برابر ۴۰/۰ درصد، ۳۳/۳ درصد و ۲۶/۷ درصد بود. در مقوله مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری، سهم سطوح مناسب، متوسط و نامناسب از تمامی استان به ترتیب ۳۳/۳ درصد، ۳۰/۰ درصد و ۳۶/۷ درصد بود. در زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی، سهم کلاس‌های مناسب، متوسط و نامناسب از مجموع استان به ترتیب ۴۰/۰ درصد، ۲۶/۷ درصد یا هشت شهرستان و ۳۳/۳ درصد یا ده شهرستان بود. در مقوله امکانات و خدمات گردشگری، سهم سطوح مناسب، متوسط و نامناسب از تمامی استان به ترتیب ۳۰/۰ درصد، ۲۰/۰ درصد و ۵۰/۰ درصد است. در بازاریابی، تبلیغات و برندسازی، سهم کلاس‌های مناسب، متوسط و نامناسب از کل منطقه به ترتیب معادل ۴۳/۳ درصد، ۲۳/۳ درصد و ۳۳/۳ درصد بود. در مقوله بهبود سرمایه انسانی و اجتماعی، سهم درجه‌های مناسب، متوسط و نامناسب از مجموع استان به ترتیب برابر ۳۳/۳ درصد، ۱۳/۳ درصد و ۵۳/۳ درصد است. در مخاطرات انسانی و محیطی، سهم سطوح مناسب، متوسط و نامناسب از تمامی منطقه به ترتیب برابر ۲۶/۷ درصد، ۳۳/۳ درصد و ۴۰/۰ درصد بوده است.

در پایان، به منظور شناخت وضعیت یا جایگاه توسعه گردشگری روستایی استان، اقدام به تلفیق لایه‌های مقوله‌ها و نیز اعمال ضرایب آنها در نقشه نهایی پرداخته شد. نتایج نقشه نهایی نشان داد که سهم سطوح مناسب، متوسط و نامناسب از کل منطقه به ترتیب ۴۰/۰ درصد، ۳۳/۳ درصد و ۲۶/۷ درصد است. از بین مناطق استان، دو شهرستان رشت و لاهیجان در وضعیت بسیار مناسب و پنج شهرستان شفت، فومن، ماسال، بندانزلی و آستانه اشرفیه نیز در وضعیت بسیار نامناسب به لحاظ توسعه گردشگری روستایی قرار دارند. شکل شماره ۳، لایه‌های مقوله‌ها و شکل شماره ۵، نقشه نهایی ترکیب لایه‌ها را نشان می‌دهند.

تصویر ۲. پهنه‌بندی شهرستان‌های استان گیلان از نظر شاخصهای موثر بر توسعه گردشگری روستایی. منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

تصویر ۳. پهنه‌بندی نهایی شهرستان‌های استان گیلان از نظر توسعه گردشگری روستایی. منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر، شاخصهای موثر بر توسعه گردشگری روستایی در استان گیلان را مورد بررسی قرار داد. از دلایل مهم پرداختن به این موضوع می‌توان به نقش شاخص‌های گردشگری در هدایت سرمایه‌گذاری و منابع به سمت جوامع روستایی، حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی، ایجاد فرصت‌های اقتصادی جدید، توزیع متوازن گردشگری و منافع توسعه، بهبود دسترسی به زیرساخت‌ها و خدمات گردشگری، شناسایی و اولویت‌بندی مناطق گردشگری، افزایش تجارب گردشگران، تنوع‌بخشی و توسعه اقتصاد منطقه‌ای و حمایت از توسعه پایدار روستایی اشاره نمود. جهت دستیابی به هدف تحقیق، از طریق

داده کاوی اسناد منطقه‌ای مرتبط با موضوع تحقیق در استان، تعداد ۲۶۸ زیرمقوله در قالب هشت مقوله تبیین کننده موثر بر توسعه گردشگری روستایی منطقه استخراج شدند. به اقتضای محتوای سوالات، یک مجموعه ۳۵ نفره مرکب از کارشناسان خبره هفت سازمان استان جهت پاسخ‌گویی به پرسشنامه مدنظر قرار گرفت. نتیجه نهایی بررسی اوزان مقوله‌ها به وسیله میانگین روش مبتنی بر نظرات کارشناسان فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی فازی و روش‌های مبتنی بر ماتریس تصمیم همچون کریتیک، ساویا، کیلوس و آنتروپی نشان داد که مقوله‌های اقتصاد و تولیدات کشاورزی، توانمندی‌های فرهنگی و طبیعی، بیشترین سهم را در توسعه گردشگری روستایی استان گیلان به خود تعلق دادند. یافته این بخش با نتایج کلی مطالعه رومیانی و همکاران (۲۰۲۱) همراستا است. همچنین، مقوله‌های بازاریابی، تبلیغات و برندسازی، زیرساخت‌ها و تسهیلات عمومی و مدیریت مخاطرات انسانی و محیطی، کمترین سهم را از این نظر دریافت کردند. نتایج این بخش با یافته‌های کلی تحقیقات رومیانی و همکاران (۲۰۲۱)، دنگ^{۴۱} و همکاران (۲۰۱۹) و رضایی و جلیلیان (۲۰۱۹) ناهمسو است. به منظور سنجش و سطح‌بندی شهرستان‌های استان گیلان از نظر توسعه گردشگری روستایی، از پنج مدل تصمیم‌گیری چندشاخصه نظیر تاپسیس فازی، ویکور فازی، الکتز فازی، واسپاس فازی، و آراس فازی استفاده شد. پس از استحصال ضرایب و رتبه‌های اولیه از هر تکنیک، براساس ماتریس فنون تجمیع، مرکب از میانگین رتبه‌ها، بردا، کیلند و پُست ضرایب و رتبه‌ها به ازای شهرستان‌ها مشخص شدند. یافته‌ها نشان داد که رشت و لاهیجان در بین بهترین شهرستان‌های استان از نظر توسعه گردشگری روستایی قرار دارند، در حالی که ماسال، شفت و فومن به عنوان سه شهرستان با وضعیت نامطلوب شناخته شدند. در پایان، از سیستم اطلاعات جغرافیایی به منظور نمایش فضایی سطوح توسعه گردشگری روستایی استفاده شد. با تلفیق لایه‌های مقوله‌ها و اعمال اوزان نهایی آنها در نقشه نهایی نتایج نشان داد که بیشتر از یک سوم منطقه در جایگاه مناسب، یک سوم در موقعیت نسبتاً مناسب و نیز کمتر از یک سوم در شرایط نامناسب قرار دارند.

در فضاهاى سرزمینی که غلبه جهت‌گیری‌های اقتصادی نظیر کشاورزی و صنعت، دارایی‌های فرهنگی و طبیعی و مدیریت و برنامه‌ریزی، بیشتر از عوامل دیگر مشهود است، اقدامات عملی برای توسعه گردشگری روستایی باید با این اولویت‌ها همگام باشد. در رویکرد نخست، تنوع اقتصادی از طریق گردشگری را می‌توان دنبال نمود و از سرمایه‌های فرهنگی و طبیعی منطقه برای ایجاد جریان‌های درآمدی تکمیلی و فرصت‌های برابر شغلی استفاده کرد. با ترویج برنامه‌های گردشگری کشاورزی، نظیر اقامت در مزرعه یا تورهای کشاورزی می‌توان هم از کشاورزان محلی پشتیبانی نمود و هم گردشگران مشتاق تجربیات روستایی اصیل را جذب کرد. همچنین، براساس گردشگری میراث می‌توان در میراث فرهنگی و مکان‌های تاریخی منطقه سرمایه‌گذاری انجام داد و در عین حال سبب تحریک فعالیت‌های اقتصادی و در ادامه ایجاد درک عمیق نسبت به سنت‌های محلی شد. در رویکرد دوم، برنامه‌ریزی راهبردی برای بهینه‌سازی توزیع فضایی فعالیت‌ها و زیرساخت‌های گردشگری همگام با حفظ ویژگی‌های منحصربه‌فرد منطقه ضروری است که می‌تواند شامل ارزیابی مقصد در جهت شناسایی مناطق با قابلیت گردشگری بالا و تخصیص منابع براساس آن باشد. همچنین، توجه به گردشگری در برنامه‌های توسعه منطقه‌ای می‌تواند در حصول اطمینان از تأثیر مثبت رشد گردشگری به توسعه اجتماعی و اقتصادی کمک نماید و در عین حال به نیازهای زیرساختی و افزایش خدمات عمومی پاسخ دهد. همکاری بین نهادهای دولتی، ذینفعان بخش

خصوصی و سازمان‌های اجتماعی در کارایی نظام مدیریت و سیاست‌گذاری منطقه‌ای ضروری است، از این نظر که در اتخاذ راهبردی هماهنگ با اهداف اجتماعی و اقتصادی برای توسعه گردشگری نقش کلیدی ایفا می‌کند. رویکردهای چندوجهی یاد شده، بهبود جایگاه توسعه گردشگری روستایی در یک منطقه را با توجه به ملاحظات توسعه پایدار و اولویت‌های سیاست‌ها فضای تنظیم می‌کنند. به این معنا که با تکیه بر نقاط قوت و فرصت منطقه، می‌توان ترویج مشارکت میان ذینفعان، اتخاذ چشم‌انداز بلندمدت برای توسعه گردشگری روستایی، پیشبرد اهداف و رشد اقتصادی، حفظ میراث فرهنگی و طبیعی و ارتقای کیفیت کلی زندگی برای ساکنان را انتظار داشت. اهمیت اقدامات عملی یاد شده، مورد تصدیق مطالعات نویسندگان لئو^{۴۲} و همکاران (۲۰۲۲) است.

بررسی جنبه‌های نوظهور شاخص‌های موثر بر گردشگری روستایی، مسیرهای امیدوارکننده برای مطالعات آینده را نشان می‌دهند. یک جهت به اهمیت ترکیب اصول توسعه پایدار اشاره دارد که ضامن حفظ محیط‌زیست و مشارکت جامعه فراتر از ارقام اقتصادی مرسوم است. در تحقیقات جدید می‌توان با استفاده از فناوری‌های پیشرفته به تحلیل فضایی و تصمیم‌گیری مکانی در برنامه‌ریزی گردشگری روستایی پرداخت. درک اثرات تغییر اقلیم بر مقاصد گردشگری روستایی و تدوین استراتژی‌های تطبیقی از زمینه‌های بررسی دیگر است. همچنین تحلیل نقش مکانیسم‌های حاکمیتی نظیر رویکردهای مشارکتی بین دولت و بخش خصوصی در توسعه گردشگری روستایی ضروری است. تحلیل روابط میان گردشگری روستایی و روندهای اجتماعی گسترده مانند تغییرات جمعیتی و جهانی شدن، می‌تواند بینش‌های ارزشمندی را در مورد تدوین سیاست‌های آینده ارائه دهد. افزون بر این، ارزیابی تاب‌آوری سیستم‌های گردشگری روستایی در مواجهه با بحران‌های مختلف همچون اپیدمی‌ها یا بلایای طبیعی، شایسته توجه محققان است. بررسی رویکردهای نوآورانه در تحلیل روابط میان بازیگران اجتماع محلی، مشاغل و نهادهای متنوع نیز می‌تواند گفتمان شاخص‌های موثر بر توسعه گردشگری روستایی را غنی‌تر سازد.

لذا پیشنهاد می‌شود:

- بهبود جایگاه توسعه گردشگری روستایی منطقه با توجه به ملاحظات توسعه پایدار و اولویت‌های سیاست‌ها فضایی
- تکیه بر توانمندسازی فرهنگی و استفاده از ظرفیت آن در توسعه گردشگری روستایی
- آموزش دانش بومی و محلی به ساکنان نواحی روستایی برای ظرفیت‌سازی و رونق گردشگری
- مشارکت و تلاش فکری ساکنان نواحی روستایی در جهت بالفعل نمودن ظرفیت‌های گردشگری اجتماع محور

References

An, W., & Alarcón, S. (2020). How Can Rural Tourism Be Sustainable, A Systematic Review. *Sustainability*, 12(18), 1–20. <https://doi.org/10.3390/SU12187758>

- Akbarian Ronizi, S. R., & Rezvani, M. R. (2015). *Analysis of the Sustainability of Tourism Development in Rural Areas (Case Study: Central District of Damavand County)*. *Human Geography Research*, 47(1), 81-95. doi: 10.22059/jhgr.2015.51264
- Ariyani, N., & Fauzi, A. (2023). *Pathways toward the Transformation of Sustainable Rural Tourism Management in Central Java, Indonesia*. *Sustainability*, 15(3), 2592. <https://doi.org/10.3390/SU15032592>
- Atun, R. A., Nafa, H., & Türker, Ö. O. (2018). *Envisaging sustainable rural development through 'context-dependent tourism': case of northern Cyprus*. *Environment, Development and Sustainability*, 21(4), 1715–1744. <https://doi.org/10.1007/S10668-018-0100-8>
- Beard, R., Wentz, E., & Scotch, M. (2018). *A systematic review of spatial decision support systems in public health informatics supporting the identification of high risk areas for zoonotic disease outbreaks*. *International Journal of Health Geographics*, 17(1), 1–19. <https://doi.org/10.1186/S12942-018-0157-5>
- Bianchi, R. V., & de Man, F. (2021). *Tourism, inclusive growth and decent work: a political economy critique*. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(2–3), 352–370. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1730862>
- Borumand, B., Kazemi, A., & Ranjbarian, B. (2018). *Developing a Domestic Model for Tourism Destinations Competitiveness Measurement in Iran*. *New Marketing Research Journal*, 8(2), 105–122. <https://doi.org/10.22108/NMRJ.2018.105465.1339>
- Branca, G., Deriu, R., & Tidore, C. G. A. (2023). *Stakeholder mapping for cultural tourism policies, sustainability and participation: An empirical research*. *Sociologia Urbana E Rurale*, 45(13), 67–83. <https://doi.org/10.3280/SUR2023-132003>
- Cheraghi, M., Gholizadeh, H., Tohidloo, S., & Alipour, H. (2022). *Identifying the challenges of rural tourism development in border areas; Case study of Aras Free Zone*. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 9(1), 17–36. <https://doi.org/10.22069/JEAD.2022.11482.1565>
- Chiodo, E., Fantini, A., Dickes, L., Arogundade, T., Lamie, R. D., Assing, L., Stewart, C., & Salvatore, R. (2019). *Agritourism in Mountainous Regions, Insights from an International Perspective*. *Sustainability*, 11(13), 1–20. <https://doi.org/10.3390/su11133715>
- Comerio, N., Pacicco, F., & Serati, M. (2020). *An analysis of sub-national tourism in Japan: Tourist and economic spillovers and their determinants*. *Annals of Tourism Research*, 85, 1–4. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.102881>
- Couto, G., Pimentel, P., Batista, M. D. G., Sousa, Á., Carvalho, C., & Castanho, R. A. (2021). *The Potential of Rural Tourism Development in the Azores Islands from the Perspective of Public Administration and Decision-Makers*. *WSEAS Transactions on Environment and Development*, 17, 713–721. <https://doi.org/10.37394/232015.2021.17.68>
- Cultural Heritage and Tourism Organization. (2008). *Comprehensive Tourism Plan of*

- Gillan Province. In *Shahid Chamran University of Ahvaz: Ahvaz*. <https://geodatas.ir/product/master-plan-tourism-khouzestan-province>
- Deng, T., Hu, Y., & Ma, M. (2019). *Regional policy and tourism: A quasi-natural experiment*. *Annals of Tourism Research*, 74, 1–16. <https://doi.org/10.1016/J.ANNALS.2018.10.001>
- Development and Foresight Research Center. (2020). *National Document of Spatial Planning Report: Cultural Heritage and Tourism Section*. In *Development and Foresight Research Center Publications: Tehran*. <https://cdrf.ir/post/958>
- Doulabi, P., Eshrati, P., & Motalebi, M. (2021). *An investigation of the Factors Affecting Iranian Tourism Development*. *Journal of Tourism Planning and Development*, 10(36), 269–287. <https://doi.org/10.22080/JTPD.2021.18113.3218>
- European Union. (1997). *The EU Compendium of Spatial Planning Systems and Policies*. In *Publications Office of the European Union: Luxembourg City*. *Publications Office of the European Union*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/059fcedf-d453-4d0d-af36-6f7126698556>
- Ferretti, V., & Montibeller, G. (2016). *Key challenges and meta-choices in designing and applying multi-criteria spatial decision support systems*. *Decision Support Systems*, 84, 41–52. <https://doi.org/10.1016/J.DSS.2016.01.005>
- Geoghegan, J., & Gray, W. (2019). *Spatial Aspects of Environmental Policy, First Edition*. In *Routledge Publisher: London*. <https://doi.org/10.4324/9781351148689/SPATIAL-ASPECTS-ENVIRONMENTAL-POLICY-WAYNE-GRAY>
- Ghahramanifard, H., Hoseinzadedalir, K., & Moosavi, M. S. (2021). *Recognition and Evaluation of Effective Vital Drivers on the Future of Tourism Development in Iran's Metropolises; Case Study: Tabriz Metropolis*. *Urban Tourism*, 8(1), 67–82. <https://doi.org/10.22059/JUT.2021.316833.869>
- Goodman, J. E., Rourke, J. O., & Tóth, C. D. (2017). *Handbook of Discrete and Computational Geometry, Third Edition*. In *CRC Press: Boca Raton*. <https://doi.org/10.1201/9781315119601>
- Grilli, G., Tyllianakis, E., Luisetti, T., Ferrini, S., & Turner, R. K. (2021). *Prospective tourist preferences for sustainable tourism development in Small Island Developing States*. *Tourism Management*, 82, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104178>
- Haibo, C., Ayamba, E. C., Udimal, T. B., Agyemang, A. O., & Ruth, A. (2020). *Tourism and sustainable development in China: a review*. *Environmental Science and Pollution Research*, 27(31), 39077–39093. <https://doi.org/10.1007/s11356-020-10016-7>
- Hall, D., Roberts, L., & Mitchell, M. (2017). *New Directions in Rural Tourism, Second Edition*. In *Routledge Publisher: London*. <https://doi.org/10.4324/9781315248097>
- Helgadóttir, G., & Dashper, K. (2021). *20 years of Nordic rural tourism research: a review and future research agenda*. *Journal of Hospitality and Tourism*, 21(1), 60–69.

<https://doi.org/10.1080/15022250.2020.1823246>

- Heidari Sarban, V., & Bakhtar, S. (2018). *Analysis of Factors Affecting the Success of Rural Tourism Case Study: Moeil Village, Meshginshar County*. *Spatial Planning*, 7(4), 73-92. doi: 10.22108/sppl.2017.103974.1072
- Huyan, W., & Li, J. (2021). *Research on rural tourism service intellectualization based on neural network algorithm and optimal classification decision function*. *Journal of Ambient Intelligence and Humanized Computing* 2021, 1–21. <https://doi.org/10.1007/S12652-021-03039-6>
- Iran Statistical Center. (2016). *General Census of Population and Housing*. In Iran Statistics Center Publication: Tehran. <https://www.amar.org.ir/>
- Iran Statistical Center. (2021a). *National Tourist Statistics Plan*. In Iran Statistics Center Publication: Tehran. <https://www.amar.org.ir/news/ID/20899>
- Iran Statistical Center. (2021b). *Statistical Yearbook of Gillan Province*. In Iran Statistics Center Publication: Tehran. <https://www.amar.org.ir/salnameh-amari/agentType/ViewSearch/CustomFieldIDs/635/SearchValues/1400/PropertyTypeID/2091>
- Jin, C., Xu, J., & Huang, Z. (2019). *Spatiotemporal analysis of regional tourism development: A semiparametric Geographically Weighted Regression model approach*. *Habitat International*, 87, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.03.011>
- Kang, J., Duan, X., Yan, W., & Ma, Z. (2022). *Spatial Differentiation and Impact Factors of Tourism Development: A Case Study of the Central Plains, China*. *Sustainability*, 14(12), 7313. <https://doi.org/10.3390/SU14127313>
- Korani, Z., & Shafiei, Z. (2021). *In search of traces of 'The Tourist Gaze' on locals: an ethnographic study in Garmeh village, Iran*. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 19(5), 549–567. <https://doi.org/10.1080/14766825.2020.1826499>
- Kulczyk, S., & Woźniak, E. (2022). *Rural Tourism Opportunity Spectrum: Linking People and Landscape for Spatial Planning*. *Miscellanea Geographica*, 26(2), 101–110. <https://doi.org/10.2478/MGRSD-2022-0006>
- Lazoglou, M., & Angelides, D. C. (2020). *Development of a spatial decision support system for land-use suitability assessment: The case of complex tourism accommodation in Greece*. *Research in Globalization*, 2, 1–13. <https://doi.org/10.1016/J.RESGLO.2020.100022>
- Lee, J. (2023). *Spatiotemporal Analytics, First Edition*. In CRC Press: Boca Raton. <https://doi.org/10.1201/9781003304395>
- Lee, L. C., Wang, Y., & Zuo, J. (2021). *The nexus of water-energy-food in China's tourism industry*. *Resources, Conservation and Recycling*, 164, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2020.105157>
- Liu, C., Dou, X., Li, J., & Cai, L. A. (2020). *Analyzing government role in rural tourism development: An empirical investigation from China*. *Journal of Rural Studies*, 79, 177–

188. <https://doi.org/10.1016/J.JRURSTUD.2020.08.046>

- Liu, Y. L., Chiang, J. Te, & Ko, P. F. (2023). The benefits of tourism for rural community development. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 1–12. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01610-4>
- Liu, Y., Liao, H., Qiu, J., & Liu, Y. (2023). Characteristics of Spatiotemporal Variations and Driving Factors of Land Use for Rural Tourism in Areas That Eliminated Poverty. *Land*, 12(4), 910. <https://doi.org/10.3390/LAND12040910>
- Malczewski, J., & Rinner, C. (2015). *Multi Criteria Decision Analysis in Geographic Information Science, First Edition*. In Springer International Publishing: New York. <https://doi.org/10.1007/978-3-540-74757-4>
- Martín, J. M., Martínez, J. M., & Fernández, J. A. (2018). An Analysis of the Factors behind the Citizen's Attitude of Rejection towards Tourism in a Context of Overtourism and Economic Dependence on This Activity. *Sustainability*, 10(8), 1–18. <https://doi.org/10.3390/SU10082851>
- Martínez, J. M. G., Martín, J. M. M., Fernández, J. A. S., & Guerrero, H. M. (2019). An analysis of the stability of rural tourism as a desired condition for sustainable tourism. *Journal of Business Research*, 100, 165–174. <https://doi.org/10.1016/J.JBUSRES.2019.03.033>
- Maurer, L. M., Strang, N., & Christenson, J. A. (2021). *Rural Data, People, And Policy: Information Systems For The 21st Century, First Edition*. In Routledge Publisher: London. <https://doi.org/10.4324/9780429305016>
- Mileti, F. A., Miranda, P., Langella, G., Pacciarelli, M., De Michele, C., Manna, P., Bancheri, M., & Terribile, F. (2022). A geospatial decision support system for ecotourism: a case study in the Campania region of Italy. *Land Use Policy*, 118, 106131. <https://doi.org/10.1016/J.LANDUSEPOL.2022.106131>
- Movahedi, R., Sepahvand, F., & Rahimian, M. (2021). Strategies for developing sustainable rural tourism capacities in Khorramabad County. *Tourism Management Studies*, 16(55), 233–256. <https://doi.org/10.22054/TMS.2021.28262.1809>
- Müller, D. K. (2019). *A Research Agenda for Tourism Geographies, First Edition*. In Edward Elgar Publishing: Cheltenham. <https://doi.org/10.4337/9781786439314>
- Musikhin, I., & Karpik, A. (2023). Use of GIS technology and cellular automata for modeling multiple socio-economic scenarios of regional spatial development and inter-regional cooperation. *Geo-Spatial Information Science*, 26(1), 71–93. <https://doi.org/10.1080/10095020.2023.2182237>
- Nematpour, M., Khodadadi, M., & Rezaei, N. (2021). Systematic analysis of development in Iran's tourism market in the form of future study: A new method of strategic planning. *Futures*, 125, 1–20. <https://doi.org/10.1016/J.FUTURES.2020.102650>
- Pandey, U. C., & Indrakanti, V. (2018). *Open and Distance Learning Initiatives for Sustainable Development, First edition*. In IGI Global Publishing: Hershey. IGI Global.

<https://doi.org/10.4018/978-1-5225-2621-6>

- Pazhuhān, M., & Shiri, N. (2020). *Regional tourism axes identification using GIS and TOPSIS model, Case study: Hormozgan Province, Iran*. *Journal of Tourism Analysis*, 27(2), 119–141. <https://doi.org/10.1108/JTA-06-2019-0024/FULL/PDF>
- Pearce, P. L., & Oktadiana, H. (2019). *Delivering Tourism Intelligence, First Edition*. In Emerald Publishing: Bingley. <https://doi.org/10.1108/S2042-1443202011>
- Pratt, S., & Alizadeh, V. (2018). *The economic impact of the lifting of sanctions on tourism in Iran: A computable general equilibrium analysis*. *Current Issues in Tourism*, 21(11), 1221–1238. <https://doi.org/10.1080/13683500.2017.1307329>
- Puška, A., Šadić, S., Maksimović, A., & Stojanović, I. (2020). *Decision support model in the determination of rural touristic destination attractiveness in the Brčko District of Bosnia and Herzegovina: Tourism and Hospitality Research*, 20(4), 387–405. <https://doi.org/10.1177/1467358420904100>
- Reynolds, K. M., Hessburg, P. F., & Bourgeron, P. S. (2014). *An Overview of the Ecosystem Management Decision-Support System: Applications of the Ecosystem Management Decision Support System, First Edition*. In Springer International Publishing: New York. https://doi.org/10.1007/978-3-642-32000-2_1
- Rezaei, A., & Jalilian, S. (2019). *The Investigating of Factors on Rural Tourism Management Strategy by Using SWOT Technique and QSPM Matrix in Kermanshah Province*. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 50(1), 201–218. <https://doi.org/10.22059/IJAEDR.2019.250773.668551>
- Romão, J., Guerreiro, J., & Rodrigues, P. M. M. (2017). *Territory and Sustainable Tourism Development: a Space-Time Analysis on European Regions*. *Region*, 4(3), 1–17. <https://doi.org/10.18335/REGION.V4I3.142>
- Roumiani, A., Shayan, H., Sojasi-Qeidari, H., & Razvani, M. R. (2021). *Presenting a Pattern for Sustainable Development of Rural Tourism Destinations with Spatial Planning Approach; Case Study: East of Mazandaran Province*. *Journal of Tourism and Development*, 10(2), 161–184. <https://doi.org/10.22034/JTD.2020.223532.1990>
- Roxas, F. M. Y., Rivera, J. P. R., & Gutierrez, E. L. M. (2020). *Framework for creating sustainable tourism using systems thinking*. *Current Issues in Tourism*, 23(3), 280–296. <https://doi.org/10.1080/13683500.2018.1534805>
- Ruda, A. (2016). *Exploring tourism possibilities using GIS-based spatial association methods*. *Geographia Technica*, 11(2), 87–101. https://doi.org/10.21163/GT_2016.112.09
- Saedi, H., & Hanzae, K. H. (2018). *The effects of heritage image on destination branding: An Iranian perspective*. *Journal of Heritage Tourism*, 13(2), 152–166. <https://doi.org/10.1080/1743873X.2016.1264958>
- Seravalli, G. (2015). *An Introduction to Place-Based Development Economics and Policy, First Edition*. In Springer International Publishing: New York.

<https://doi.org/10.1007/978-3-319-15377-3/COVER>

- Seyfi, S., & Hall, C. M. (2018). *Tourism in Iran: Challenges, Development, and Issues (1st ed.)*. Taylor and Francis: London. <https://doi.org/10.4324/9781315146409>
- Shen, P., Yin, P., & Niu, B. (2023). Assessing the Combined Effects of Transportation Infrastructure on Regional Tourism Development in China Using a Spatial Econometric Model (GWPR). *Land*, 12(1), 216. <https://doi.org/10.3390/LAND12010216>
- Streimikiene, D., Svagzdiene, B., Jasinskas, E., & Simanavicius, A. (2021). Sustainable tourism development and competitiveness: The systematic literature review. *Sustainable Development*, 29(1), 259–271. <https://doi.org/10.1002/sd.2133>
- Thakkar, J. J. (2021). *Multi Criteria Decision Making, First Edition*. In Springer International Publishing: New York. <https://doi.org/10.1007/978-981-33-4745-8>
- Torabi, Z. allah, Rezvani, M. R., & Badri, S. ali. (2021). Tourism, poverty reduction and rentier state in Iran: a perspective from rural areas of Turan National Park. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 13(2), 188–203. <https://doi.org/10.1080/19407963.2020.1759081>
- Trogu, D., & Campagna, M. (2018). Towards Spatial Composite Indicators: A Case Study on Sardinian Landscape. *Sustainability*, 10(5), 1369. <https://doi.org/10.3390/SU10051369>
- Verdini, G., Wang, Y., & Zhang, X. (2016). *Urban China's Rural Fringe: Actors, Dimensions and Management Challenges, First Edition*. In Routledge Publisher: London. <https://doi.org/10.4324/9781315548913>
- Widawski, K., Krzemińska, A., Zaręba, A., & Dzikowska, A. (2023). A Sustainable Approach to Tourism Development in Rural Areas: The Example of Poland. *Agriculture*, 13(10), 2028. <https://doi.org/10.3390/AGRICULTURE13102028>
- Zhang, R., & Smith, L. (2019). Bonding and dissonance: Rethinking the Interrelations Among Stakeholders in Heritage Tourism. *Tourism Management*, 74, 212–223. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2019.03.004>
- Zhang, S., Wu, Y., & Xu, B. (2023). Rational utilization of water resources to promote sustainable development of rural ecotourism. *Water Supply*, 23(9), 3844–3855. <https://doi.org/10.2166/WS.2023.229/1285277/WS2023229.PDF>
- Zou, Q., Sun, J., Luo, J., Cui, J., & Kong, X. (2023). Spatial Patterns of Key Villages and Towns of Rural Tourism in China and Their Influencing Factors. *Sustainability*, 15(18), 13330. <https://doi.org/10.3390/SU151813330>